

מחברת פסחים - פרק א

משנה: אור לארבעה עשר, בודקין את החמץ לאור הנר. כל מקום שאין מכניסין בו חמץ, אין צריך בדיקה. ובמה אמרו שתי שורות במרתף מקום שמכניסין בו חמץ? **בית שמאי** אומרים: שתי שורות על פני כל המרתף. **ובית הלל** אומרים: שתי שורות החיצונות, שהן העליונות

גמרא: גמאי "אור"? **ארב הונא** אמר: נגהי! **אורב יהודה** אמר: לילי!

קא סלקא דעתך דמאן דאמר "נגהי", נגהי ממש, ומאן דאמר "לילי", לילי ממש

{מיתבי: (בראשית מד) "הבקר אור והאנשים שולחו" - אלמא אור יממא הוא?! כמי כתיב "האור בקר"?! "הבקר אור" כתיב! כמאן דאמר "צפרא נהר"! וכדרב יהודה אמר רב, דאמר **רב יהודה** אמר **רב:** לעולם יכנס אדם ב"כי טוב" ויצא ב"כי טוב"!

{מיתבי: (שמואל ב כג) "וכאור בקר יזרח שמש" - אלמא אור יממא הוא?! כמי כתיב "אור בקר"?! "וכאור בקר" כתיב! והכי קאמר: וכאור בקר בעולם הזה, כעין זריחת שמש לצדיקים לעולם הבא!

{מיתבי: (בראשית א) "ויקרא אלהים לאור יום" - אלמא אור יממא הוא?! אהכי קאמר: למאיר ובא, קראו "יום"! {אלא מעתה, "ולחשך קרא לילה" - למחשיך ובא, קרא "לילה" - והא קיימא לן דעד צאת הכוכבים יממא הוא?! |אלא הכי קאמר: קרייה רחמנא לנהורא, ופקדיה אמצותא דיממא; וקרייה רחמנא לחשוכא, ופקדיה אמצותא דלילה!

{מיתבי: (תהלים קמח) "הללוהו כל כוכבי אור" - אלמא אור אורתא הוא?! אהכי קאמר: הללוהו כל כוכבים המאירים! {אלא מעתה: כוכבים המאירים הוא דבעו שבוחי- שאינן מאירין, לא בעו שבוחי?! ~והא כתיב: (תהלים קמח) "הללוהו כל צבאיו"?! |אלא הא קמשמע לן דאור דכוכבים נמי אור הוא! גלמאי נפקא מינה? אלנודר מן האור! דתניא: הנודר מן האור, אסור באורן של כוכבים!

{מיתבי: (איוב כד) "לאור יקום רוצח יקטל עני ואביון ובלילה יהי כגנב" - (**ב,ב**) הא, מדקאמר "ובלילה יהי כגנב", אלמא אור יממא הוא?! אהתם, הכי קאמר: אי פשיטא לך מילתא כנהורא דאנפשות קאתי, רוצח הוא, וניתן להצילו בנפשו. ואי מספקא לך מילתא כליליא, יהי בעיניך כגנב, ולא ניתן להצילו בנפשו!

מחברת פסחים - פרק א

{מיתבי: (איוב ג) "יחשכו כוכבי נשפו יקו לאור ואין ואל יראה בעפעפי שחר" - מדקאמר "יקו לאור ואין", אלמא אור יממא הוא!?! אהתם מילט הוא דקא לייט ליה איוב למזליה - אמר: יהא רעוא דליצפיה הך גברא לנהורא ולא לישכחיה!

{מיתבי: (תהלים קלט) "ואומר אך חשך יושפני ולילה אור בעדני" - אלמא אור יממא הוא!?! אהתם, הכי קאמר דוד: אני אמרתי: אך חשך יושפני לעולם הבא, שהוא דומה ליום - עכשיו, העולם הזה, שהוא דומה ללילה, אור בעדני!

{מיתבי: ר' יהודה אומר: בודקין אור ארבעה עשר, ובארבעה עשר שחרית, ובשעת הביעור - מדקאמר רבי יהודה "בודקין אור ארבעה עשר ובארבעה עשר שחרית", אלמא "אור" אורתא הוא! - שמע מינה!

{מיתבי: מאימתי ארבעה עשר אסור בעשיית מלאכה? ר' אליעזר בן יעקב אומר: משעת האור. רבי יהודה אומר: משעת הנץ החמה. אמר ליה ר' אליעזר בן יעקב לרבי יהודה: וזכי היכן מצינו יום שמקצתו אסור בעשיית מלאכה ומקצתו מותר בעשיית מלאכה!?! אמר ליה: הוא עצמו יוכיח, שמקצתו מותר באכילת חמץ, ומקצתו אסור באכילת חמץ!

~מדקאמר רבי יהודה "משעת הנץ החמה", אלמא "אור" דקאמר ר' אליעזר בן יעקב, אורתא הוא!?! אלא! מאי "אור"? עמוד השחר!

{אי הכי, דקאמר ליה "היכן מצינו יום שמקצתו מותר בעשיית מלאכה ומקצתו אסור בעשיית מלאכה", נימא איהו לנפשיה: הא איכא לילה, דקא שרי ר' אליעזר בן יעקב!?! אהכי קאמר: ובישלמא לדידי, אשכחנא דקא פלגי רבנן בין יממא לליליא, דתניא גבי תענית צבור: עד מתי אוכל ושותה? עד שיעלה עמוד השחר, דברי ר' אליעזר בן יעקב. ר' שמעון אומר: עד קרות הגבר - אלא לדידך, היכא אשכחנא יממא גופיה דפלגי ביה רבנן!?! אמר ליה: הוא עצמו יוכיח, שמקצתו מותר באכילת חמץ ומקצתו אסור באכילת חמץ!

{שפיר קאמר ליה ר' יהודה לר' אליעזר!?! אהכי קאמר ליה רבי אליעזר: אמינא לך אנא מלאכה דרבנן, ואת אמרת לי חמץ דאורייתא - דעד הכא אסור רחמנא, ועד הכא שרא רחמנא! %ואידך: שעות דרבנן! %ואידך: הרחקה הוא דעבוד רבנן לדאורייתא!#

{מיתבי: אין משיאין משואות אלא על החדש שנראה בזמנו לקדשו. ואימתי משיאין משואות? לאור עבורו! - אלמא "אור"

מחברת פסחים - פרק א

אורתא הוא! - שמע מינה!

{מיתבי: היה עומד כל הלילה ומקריב על המזבח - לאורה טעון קידוש ידים ורגלים, דברי רבי!?! <"אורה" שאני!

{מיתבי **מר זוטרא: (ג,א)** המפלת אור לשמונים ואחד - **בית שמאי** פוטרין מקרבן, **ובית הלל** מחייבים. אמרו להם **בית הלל לבית שמאי:** ;מאי שנא אור שמנים ואחד מיום שמנים ואחד?! אם שיוה לו לטומאה, לא שיוה לו לקרבן?! ~מדקאמר בית הלל לבית שמאי "מאי שנא אור שמנים ואחד מיום שמנים ואחד", שמע מינה: "אור" אורתא הוא! - שמע מינה!

{מיתבי: ;יכול יהא נאכל אור לשלישי? - ודין הוא! זבחים נאכלים ליום אחד, ושלמים נאכלים לשני ימים - מה להלן, לילה אחר היום, אף כאן, לילה אחר היום! - תלמוד לומר: (ויקרא יט) "ביום זבחכם יאכל וממחרת והנותר עד יום" - בעוד יום הוא נאכל, ואינו נאכל לאור שלישי! ;יכול ישרף מיד? - ודין הוא! זבחים נאכלין ליום ולילה אחד, ושלמים נאכלין לשני ימים ולילה אחד - מה להלן, תיכף לאכילה שריפה, אף כאן, תיכף לאכילה שריפה! - תלמוד לומר: (ויקרא ז) "והנותר מבשר הזבח ביום השלישי באש ישרף" - ביום אתה שורפו, ואי אתה שורפו בלילה! ~מדקאמר "יהא נאכל אור לשלישי", אלמא "אור" אורתא הוא! - שמע מינה!

כתא שמע: אור של יום הכפורים, מתפלל שבע ומתודה; שחרית, מתפלל שבע ומתודה; במוסף, מתפלל שבע ומתודה; במנחה, מתפלל שבע ומתודה; בערבית, מתפלל מעין שמונה עשר. ר' **חנינא בן גמליאל** אומר משום אבותיו: מתפלל שמונה עשר שלימות, מפני שצריך לומר הבדלה בחונן הדעת - אלמא "אור" אורתא הוא! - שמע מינה!

כתא שמע: דתני **דבי שמואל:** לילי ארבעה עשר, בודקין את החמץ לאור הנר - אלמא אור אורתא הוא!

אלא בין רב הונא ובין רב יהודה, דכולי עלמא אור אורתא הוא! ולא פליגי - מר כי אתריה ומר כי אתריה! באתריה דרב הונא, קרו "נגהי", ובאתריה דרב יהודה קרו "לילי"!

;ותנא דידן, מאי טעמא לא קתני "לילי"? כלישנא מעליא הוא דנקט! וכדרבי יהושע בן לוי, דאמר ר' **יהושע בן לוי:** לעולם אל יוציא אדם דבר מגונה מפיו. שהרי עקם הכתוב שמונה אותיות,

מחברת פסחים - פרק א

ולא הוציא דבר מגונה מפיו, שנאמר: (בראשית ז) "מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר איננה טהורה". **רב פפא** אמר: תשע, שנאמר: (דברים כג) "כי יהיה בך איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה". **רבינא** אמר: עשר - וי"ו ד"טהור". **רב אחא בר יעקב** אמר: שש עשרה, שנאמר: (שמואל א כ) "כי אמר מקרה הוא בלתי טהור הוא כי לא טהור"

תניא **דבי רבי ישמעאל**: לעולם יספר אדם בלשון נקיה. שהרי בזב קראו "מרכב", ובאשה קראו "מושב". ואומר: (איוב טו) "ותבחר לשון ערומים". ואומר: (איוב לג) "ודעת שפתי ברור מללו" #מאי "ואומר"? אכי תימא: הני מילי בדאורייתא, אבל בדרבנן, לא - תא שמע: ואומר: "ותבחר לשון ערומים"! וכי תימא: הני מילי בדרבנן, אבל במילי דעלמא, לא - ואומר: "ודעת שפתי ברור מללו"#!

{ובאשה לא כתיב בה "מרכב"?! והכתיב: (בראשית כד) "ותקם רבקה ונערו תיה ותרכבנה על הגמלים"?! אהתם, משום ביעתותא דגמלים, אורחא היא! והכתיב: (שמות ד) "ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכיבם על החמור" אהתם (**ג,ב**) משום בניו, אורחא הוא! והכתיב (שמואל א כה) "והיא רוכבת על החמור"?! אהתם, משום ביעתותא דליליא, אורחא הוא! <אויבעית, אימא: משום ביעתותא דליליא ליכא - משום ביעתותא דדוד איכא! <<אויבעית, אימא: ביעתותא דדוד נמי ליכא - משום ביעתותא דהר איכא!

ובאורייתא מי לא כתיב "טמא"?! |אלא כל היכא דכי הדדי נינהו, משתעי בלשון נקיה - כל היכא דנפישין מילי, משתעי בלשון קצרה. כדאמר **רב הונא** אמר **רב**, ואמרי לה: אמר **רב הונא** אמר **רב** משום **ר' מאיר**: לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה

{וכל היכא דכי הדדי נינהו, משתעי בלשון כבוד?! והא "רוכבת" ו"יושבת", דכי הדדי נינהו, וקאמר "רוכבת"?! <"רוכבת" כתיב!

הנהו תרי תלמידי דהוו יתבי קמיה דרב. חד אמר: "שויתין האי שמעתא כדבר אחר מסנקן", וחד אמר: "שויתין האי שמעתא כגדי מסנקן" - ולא אישתעי רב בהדי דהאיך

הנהו תרי תלמידי דהוו יתבי קמיה דהלל, וחד מינייהו **רבן יוחנן בן זכאי** - ואמרי לה: קמיה ד**רבי**, וחד מינייהו **רבי יוחנן** - חד אמר: "מפני מה בוצרין בטהרה ואין מוסקין בטהרה?", וחד אמר: "מפני מה בוצרין בטהרה ומוסקין בטומאה?" אמר: מובטח אני בזה, שמורה הוראה בישראל! ולא היה ימים מועטים, עד שהורה

הוראה בישראל!

הנהו תלתא כהני, חד אמר להו: "הגיעני כפול", וחד אמר: "הגיעני כזית", וחד אמר: "הגיעני כזנב הלטאה". בדקו אחריו ומצאו בו שמץ פסול {והא תנן: אין בודקין מן המזבח ולמעלה?!} לא תימא: שמץ פסול אלא אימא: שחץ פסול! <אואי בעית אימא: שאני התם, דאיהו דארע נפשיה!

ההוא ארמאה, דהוה סליק ואכיל פסחים בירושלים. אמר: "כתיב: (שמות יב) "כל בן נכר לא יאכל בו", (שמות יב) "כל ערל לא יאכל בו", ואנא, הא קאכילנא משופרי שופרי!" אמר ליה רבי יהודה בן בתירא: "זמי קא ספו לך מאליה?!" אמר ליה: "לא!" - "כי סלקת להתם, אימא להו: "ספו לי מאליה?!" - "כי סליק, אמר להו: "מאליה ספו לי!" אמרו ליה: "אליה לגבוה סלקא!" אמרו ליה: "זמאן אמר לך הכי?" אמר להו: "רבי יהודה בן בתירא!" אמרו: זמאי האי דקמן?! - בדקו בתריה ואשכחוהו דארמאה הוא, וקטלוהו! שלחו ליה לרבי יהודה בן בתירא: "שלם לך, ר' יהודה בן בתירא! דאת בנציבין, ומצודתך פרוסה בירושלים!"

רב כהנא חלש. שדרוה רבנן לר' יהושע בריה דרב אידי. אמרו ליה: זיל, בדוק מאי דיניה! אתא, אשכחיה דנח נפשיה. קרעיה ללבושיה, ואהדריה לקרעיה לאחוריה, ובכי ואתי. אמרו ליה: זנח נפשיה? אמר להו: אנא לא קאמינא - (משלי י) "ומוציא דבה הוא כסיל"

יוחנן חקוקאה נפק לקרייתא. כי אתא, אמרו ליה: "זחיטין נעשו יפות?" אמר להם: "שעורים נעשו יפות!" אמרו ליה: "צא ובשר לסוסים ולחמורים! דכתיב: (מלכים א ה) "השעורים והתבן לסוסים ולרכש" # זמאי הוי ליה למימר? <"אשתקד נעשו חיטין יפות". אי נמי "עדשים נעשו יפות" #

(ד, א) רב, בר אחוה דר' חייא ובר אחתיה. כי סליק להתם, אמר ליה: "זאיבו קיים?" אמר ליה: "זאימא קיימת?" אמר ליה: "זאימא קיימת?" אמר ליה: "זאיבו קיים?" אמר ליה לשמעיה: "חלוץ לי מנעלי, והוליך כלי אחרי לבית המרחץ!" # שמע מינה תלת: שמע מינה: אבל אסור בנעילת הסנדל; ושמע מינה: שמועה

מחברת פסחים - פרק א

רחוקה אינה נוהגת אלא יום אחד; ושמע מינה: מקצת היום ככולו#

ההוא דאמר "דונו דיני!" - אמרי: שמע מינה: מדן קאתי, דכתיב: (בראשית מט) "דן ידין עמו כאחד שבטי ישראל". ההוא דהוה קא אזיל ואמר "אכיף ימא אסיסני ביראתא" - בדקו ואשכחוהו דמזבולן קאתי, דכתיב: (בראשית מט) "זבולון לחוף ימים ישכן"

{והשתא דקיימא לן דלכולי עלמא "אור" אורתא הוא, מכדי בין לרבי יהודה ובין לר' מאיר חמץ אינו אסור אלא משש שעות ולמעלה, ונבדוק בשית?! ~ וכי תימא: זריזין מקדימין למצות - נבדוק מצפרא, דכתיב: (ויקרא יב) "וביום השמיני ימול בשר ערלתו", ותניא: כל היום כולו כשר למילה, אלא שזריזין מקדימים למצות, שנאמר: (בראשית כב) "וישכם אברהם בבקר"?!}

<אמר **רב נחמן בר יצחק**: בשעה שבני אדם מצויין בבתיהם, ואור הנר יפה לבדיקה! ~ אמר **אביי**: הילכך האי צורבא מרבנן, לא לפתח בעידניה באורתא דתליסר דנגהי ארבסר, דלמא משכא ליה שמעתיה, ואתי לאימנועי ממצוה!

גבעו מיניה **מרב נחמן בר יצחק**: המשכיר בית לחבירו בארבעה עשר, על מי לבדוק? על המשכיר לבדוק, דחמירא דידיה הוא? או דלמא על השוכר לבדוק, דאיסורא ברשותיה קאי?

{תא שמע: המשכיר בית לחבירו, על השוכר לעשות לו מזוזה! אהתם, הא אמר **רב משרשיא**: מזוזה חובת הדר היא - הכא, מאי? <אמר להו **רב נחמן בר יצחק**: תנינא: המשכיר בית לחברו, אם עד שלא מסר לו מפתחות חל ארבעה עשר, על המשכיר לבדוק - ואם משמסר לו מפתחות חל ארבעה עשר, על השוכר לבדוק!

גבעו מיניה **מרב נחמן בר יצחק**: המשכיר בית לחברו בארבעה עשר, חזקתו בדוק או אין חזקתו בדוק? {למאי נפקא מינה - לישיליה?! <דליתיה להאי דלשיליה! - לאטרוחי להאי - מאי?

<אמר להו **רב נחמן בר יצחק**: תניתוה: הכל נאמנים על ביעור חמץ, אפילו נשים, אפילו עבדים, אפילו קטנים ~ מאי טעמא מהימני? (**דב**) לאו משום דחזקתו בדוק! דקסבר: הכל חברים הם

מחברת פסחים - פרק א

אצל בדיקת חמץ! דתניא: חבר שמת והניח מגורה מליאה פירות,
אפילו הן בני יומן, הרי הן בחזקת מתוקנים!

{וממאי?! דילמא שאני הכא, משום דקאמרי הני?! <אטו אמירה
דהני מידי מששא אית ביה?! אלא מאי? דחזקתו בדוק!

{האי "הכל נאמנים", "כל הבתים בחזקת בדוקין בארבעה עשר"
מיבעי ליה! ~אלא מאי? משום אמירה דהני! - הא לא אמרי הני,
לא! - תפשוט מיניה דאין חזקתו בדוק?! <לא! לעולם אימא לך:
חזקתו בדוק, והכא במאי עסקינן? דמוחזק לן דלא בדק, וקאמרי
הני: "בדקיניה!" - מהו דתימא? לא להימנינהו רבנן! - קמשמע לן:
כיון דבדיקת חמץ מדרבנן הוא, דמדאורייתא בביטול בעלמא סגי
ליה, הימנוהו רבנן בדרבנן!

איבעיא להו: המשכיר בית לחבירו בחזקת בדוק, ומצאו שאינו
בדוק, מהו? מי הוי כמקח טעות או לא?

אתא שמע: דאמר **אביי**: לא מיבעיא באתרא דלא יהבי אגרא
ובדקו, דניחא ליה לאיניש לקיומי מצוה בגופיה - אלא אפילו
באתרא דיהבי אגרא ובדקו, דניחא ליה לאיניש לקיומי מצוה
בממוניה!

גתנן התם: ר' מאיר אומר: אוכלין כל חמש, ושורפין בתחלת שש.
ר' יהודה אומר: אוכלין כל ארבע, ותולין כל חמש, ושורפין
בתחלת שש - דכולי עלמא, מיהא, חמץ משש שעות ולמעלה אסור
- מנלן?

אמר **אביי**: תרי קראי כתיבי. כתיב: (שמות יב) "שבעת ימים
שאור לא ימצא בבתיכם", וכתוב: "אך ביום הראשון תשביתו שאר
מבתיכם" - הא כיצד? לרבות ארבעה עשר לביעור!

{ואימא: לרבות לילי חמשה עשר לביעור?! דסלקא דעתך אמינא:
"ימים" כתיב - ימים אין, לילות לא - קא משמע לן: אפילו
לילות?! <ההוא, לא איצטריכא ליה! (ה,א) דהא איתקש השבתת
שאור לאכילת חמץ, ואכילת חמץ לאכילת מצה - השבתת שאור
לאכילת חמץ, דכתיב: "שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם כי
כל אוכל מחמצת ונכרתה", ואכילת חמץ לאכילת מצה, דכתיב:
"כל מחמצת לא תאכלו, בכל מושבותיכם תאכלו מצות" - וכתוב
ביה במצה: "בערב תאכלו מצות"!

{ואימא: לרבות ליל ארבעה עשר לביעור?! <"ביום" כתיב! {ואימא:

מצפרא?! <"אך" חלק!

<<דבי רבי ישמעאל תנא: מצינו ארבעה עשר שנקרא "ראשון", שנאמר: (שמות יב) "בראשון בארבעה עשר יום לחדש!"

<<רב נחמן בר יצחק אמר: "ראשון" "דמעיקרא" משמע, דאמר קרא: (איוב טו) "הראשון אדם תולד!"

{אלא מעתה: (ויקרא כג) "ולקחתם לכם ביום הראשון", הכי נמי, ראשון דמעיקרא משמע?! אשאני התם, דכתיב: "ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים" - מה "שביעי", שביעי לחג - אף "ראשון", ראשון לחג!

{הכא נמי, הא כתיב¹: (שמות יב) "אך ביום הראשון תשביתו", "שבעת ימים מצות תאכלו"! אם כן, נכתוב קרא "ראשון" - "הראשון" למה לי? שמע מינה לכדאמרן!

{אי הכי, התם נמי, "הראשון" למה לי?! {ותו: התם, דכתיב: (ויקרא כג) "ביום הראשון שבתון וביום השמיני שבתון", אימר: "ראשון" "דמעיקרא" משמע! אשאני התם, דאמר קרא "וביום השמיני שבתון" - מה "שמיני", שמיני דחג, אף "ראשון", ראשון דחג!

{ה"ראשון" למה לי?! אלמעוטי חולו של מועד! {חולו של מועד מ"ראשון" ו"שמיני" נפקא?! אאיצטריד! - סלקא דעתך אמינא: הואיל דכתב רחמנא "וביום השמיני", וי"ו מוסיף על ענין ראשון, דאפילו בחולו של מועד - קמשמע לן!

{ולא לכתוב רחמנא לא וי"ו ולא ה"א?! {ותו: התם, דכתיב: (ויקרא כג) "ביום הראשון מקרא קדש יהיה לכם", "ראשון" "דמעיקרא" משמע?! |אלא הני שלשה "ראשון" מיבעי ליה לכדתני דבי רבי ישמעאל! דתנא דבי ר' ישמעאל: בשכר שלשה "ראשון", זכו לשלשה "ראשון" - להכרית זרעו של עשו, לבנין בית המקדש, ולשמו של משיח! - להכרית זרעו של עשו, דכתיב: (בראשית כה) "ויצא הראשון אדמוני כלו כאדרת שער"; ולבנין בית המקדש, דכתיב: (ירמיהו יז) "כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו"; ולשמו של משיח, דכתיב: (ישעיהו מא) "ראשון לציון הנה הנם!"

<<<רבא אמר: מהכא: (שמות לד) "לא תשחט על חמץ דם זבחי" - לא תשחט הפסח, ועדיין חמץ קיים! {ואימא: כל חד וחד כי שחיט?! אַזמן שחיטה אמר רחמנא!

1 כך גרסת רש"י, ולפננו: "הכי נמי כתיב"

מחברת פסחים - פרק א

תניא נמי הכי: "אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם" - מערב יום טוב! גאו אינו אלא ביום טוב עצמו? - תלמוד לומר: "לא תשחט על חמץ דם זבחי" - לא תשחט את הפסח, ועדיין חמץ קיים, דברי רבי ישמעאל. רבי עקיבא אומר: אינו צריך! - הרי הוא אומר: (שמות יב) "אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם", וכתוב: "כל מלאכה לא יעשה בהם", ומצינו להבערה שהיא אב מלאכה. רבי יוסי אומר: אינו צריך! - הרי הוא אומר: (שמות יב) "אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם" - מערב יום טוב! גאו אינו אלא ביום טוב? - תלמוד לומר: "אך" - חלק - ואי ביום טוב עצמו, מי שרי?! הא איתקש השבתת שאור לאכילת חמץ, ואכילת חמץ לאכילת מצה!

אמר רבא: (ה,ב) שמע מינה מדרבי עקיבא תלת - שמע מינה: אין ביעור חמץ אלא שריפה, ושמע מינה: הבערה לחלק יצאת, ושמע מינה: לא אמרינן "הואיל והותרה הבערה לצורך, הותרה נמי שלא לצורך"

תנו רבנן: (שמות יב) "שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם" - גמה תלמוד לומר? והלא כבר נאמר: (שמות יג) "לא יראה לך שאור ולא יראה לך חמץ בכל גבולך!" - לפי שנאמר: "לא יראה לך שאור" - שלך אי אתה רואה, אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה - יכול יטמין, ויקבל פקדונות מן הנכרי? תלמוד לומר: "לא ימצא"! גאין לי אלא בנכרי שלא כיבשתו ואין שרוי עמך בחצר - נכרי שכיבשתו ושרוי עמך בחצר מניין? - תלמוד לומר: "לא ימצא בבתיכם"! גאין לי אלא שבבתיכם - בבורות בשיחין ובמערות מניין? - תלמוד לומר: "בכל גבולך"!

גועדיין אני אומר: בבתיים, עובר משום בל יראה, ובל ימצא, ובל יטמין, ובל יקבל פקדונות מן הנכרי - בגבולין, שלך אי אתה רואה, אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה - מניין ליתן את האמור של זה בזה, ושל זה בזה? - תלמוד לומר: "שאור" - "שאור" לגזרה שוה - נאמר "שאור" בבתיים: "שאור לא ימצא בבתיכם", ונאמר שאור בגבולין: "לא יראה לך שאור" - מה "שאור" האמור בבתיים, עובר משום בל יראה, ובל ימצא, ובל יטמין, ובל יקבל פקדונות מן הנכרים - אף "שאור" האמור בגבולין, עובר משום בל יראה, ובל ימצא, ובל יטמין, ובל יקבל פקדונות מן הנכרים; ומה "שאור" האמור בגבולין, שלך אי אתה רואה, אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה - אף "שאור" האמור בבתיים, שלך אי אתה רואה, אבל אתה רואה של אחרים ושל

גבוה!

אמר מר: ג אין לי אלא בנכרי שלא כיבשתו ואין שרוי עמך בחצר - נכרי שכיבשתו ושרוי עמך בחצר מנין? - תלמוד לומר: "לא ימצא" -- וכלפי לייא?! אמר **אביי**: איפוך! <**רבא** אמר: לעולם לא תיפוך, וארישא קאי: שלך אי אתה רואה, אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה - ג אין לי אלא בנכרי שלא כיבשתו ואין שרוי עמך בחצר - נכרי שכיבשתו ושרוי עמך בחצר מנין? - תלמוד לומר: "לא ימצא"! }והאי תנא מיהדר אהיתירא, ונסיב לה קרא לאיסורא?! אמשום שנאמר "לך" "לך" תרי זימני!

אמר מר: ג יכול יטמין, ויקבל פקדונות מן הנכרים? - תלמוד לומר: "לא ימצא"! -- }הא אמרת רישא: שלך אי אתה רואה, אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה?! <לא קשיא! - הא דקביל עליה אחריות, הא דלא קביל עליה אחריות! כי הא דאמר להו **רבא** לבני מחוזא: בעירו חמירא דבני חילא מבתייכו - כיון דאילו מיגנב ואילו מיתביד, ברשותיכו קאי ובעיתו לשלומי, כדילכוון דמי ואסור! }הניחא למאן דאמר דבר הגורם לממון כממון דמי - אלא למאן דאמר לאו כממון דמי, מאי איכא למימר?! אשאני הכא, דאמר: "לא ימצא"!

איכא דאמרי: }הניחא למאן דאמר דבר הגורם לממון לאו כממון דמי - (**ו,א**) היינו דאיצטריך "לא ימצא" - אלא למאן דאמר כממון דמי, "לא ימצא" למה לי?! <איצטריך! סלקא דעתך אמינא: הואיל וכי איתיה, הדר בעיניה, לאו ברשותיה קאי - קמשמע לן!

געו מיניה **מרבא**: בהמת ארנונא, חייבת בבכורה או אין חייבת בבכורה? ~ כל היכא דמצי מסלק ליה בזוזי, לא קא מיבעיא לן, דחייב - כי קא מיבעיא לן, היכא דלא מצי מסלק ליה בזוזי - מאי? <אמר להו: פטורה! }והתניא: חייבת?! <התם, דמצי מסלק ליה!

איכא דאמרי: אמר **רבא**: בהמת ארנונא פטורה מן הבכורה, ואף על גב דמצי מסלק ליה; עיסת ארנונא חייבת בחלה, ואף על גב דלא מצי מסלק ליה - גמאי טעמא? <בהמה אית לה קלא - עיסה לית לה קלא!

תנו רבנן: נכרי שנכנס לחצירו של ישראל, ובציקו בידו, אין זקוק לבער; הפקידו אצלו, זקוק לבער; יחד לו בית, אין זקוק לבער - שנאמר: "לא ימצא"

מחברת פסחים - פרק א

גמאי קאמר? <אמר **רב פפא**: ארישא קאי, והכי קאמר: הפקידו אצלו, זקוק לבער, שנאמר: "לא ימצא" <**רב אשי** אמר: לעולם אסיפא קאי, והכי קאמר: יחד לו בית, אין זקוק לבער, שנאמר: (שמות יב:יט) "לא ימצא בבתיכם" - והא לאו דידיה הוא! דנכרי, כי קא מעייל, לביתא דנפשיה קא מעייל!

{למימרא דשכירות קניא?! והתנן: אף במקום שאמרו להשכיר, לא לבית דירה אמרו, מפני שמכניסין לתוכו עבודה זרה - ואי סלקא דעתך דשכירות קניא, כי קא מעייל, לביתיה דנפשיה קא מעייל! אשאני הכא, דאפקיה רחמנא בלשון "לא ימצא" - מי שמצוי בידך - יצא זה, שאינו מצוי בידך!

אמר **רב יהודה** אמר **רב**: המוצא חמץ בביתו ביום טוב, כופה עליו את הכלי. אמר **רבא**: אם של הקדש הוא, אינו צריך. מאי טעמא? מיבדל בדילי מיניה!

ואמר **רב יהודה** אמר **רב**: חמצו של נכרי, עושה לו מחיצה עשרה טפחים משום היכר. ואם של הקדש הוא, אינו צריך. מאי טעמא? מיבדל בדילי אינשי מיניה!

ואמר **רב יהודה** אמר **רב**: המפרש והיוצא בשיירא קודם שלשים יום, אין זקוק לבער - תוך שלשים יום, זקוק לבער. אמר **אביי**: הא דאמרת: תוך שלשים יום זקוק לבער, לא אמרן אלא שדעתו לחזור - אבל אין דעתו לחזור, אין זקוק לבער {אמר ליה **רבא**: ואי דעתו לחזור, אפילו מראש השנה נמי! ~אלא אמר **רבא**: הא דאמרת קודם שלשים יום אין זקוק לבער, לא אמרן אלא שאין דעתו לחזור - אבל דעתו לחזור, אפילו מראש השנה זקוק לבער! ואזדא רבא לטעמיה, דאמר **רבא**: העושה ביתו אוצר - קודם שלשים יום, אין זקוק לבער - תוך שלשים יום, זקוק לבער. וקודם שלשים נמי לא אמרן אלא שאין דעתו לפנותו - אבל דעתו לפנותו, אפילו קודם שלשים יום נמי זקוק לבער!

גהני שלשים יום, מאי עבידתיהו? אכדתניא: שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום. ר' שמעון בן גמליאל אומר: שתי שבתות!

גמאי טעמא דתנא קמא? (**ו,ב**) אשהרי משה עומד בפסח ראשון ומזהיר על הפסח שני, שנאמר: (במדבר ט) "ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו", וכתוב: (במדבר ט) "ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם" %ר' שמעון בן גמליאל אמר לך: איידי דאיירי במילי דפסחא, מסיק להו לכל מילי דפסחא!

מחברת פסחים - פרק א

גמאי טעמא דרבן שמעון בן גמליאל? אשהרי משה עומד בראש החדש, ומזהיר על הפסח, שנאמר: (שמות יב) "החדש הזה לכם ראש חדשים", וכתוב: "דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשור לחדש הזה ויקחו להם איש שה לבית אבות שה לבית!"

{ממאי דבריש ירחא קאי?! דילמא בארבעה בירחא או בחמשה בירחא קאי?! | אלא אמר **רבה בר שימי** משמיה **דרבינא**: מהכא: (במדבר ט) "וידבר י"י אל משה במדבר סיני בשנה השנית בחדש הראשון", וכתוב: (במדבר ט) "ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו!"

{הכא נמי, ממאי דבריש ירחא קאי?! דילמא בארבעה בירחא או בחמשה בירחא קאי! אמר **רב נחמן בר יצחק**: אתיא "מדבר" מ"מדבר" - כתיב הכא: "במדבר סיני", וכתוב התם: (במדבר א) "וידבר י"י אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחדש השני" - מה להלן, בראש חדש, אף כאן, בראש חדש!

גוניכתוב ברישא דחדש ראשון, והדר ניכתוב דחדש שני? אמר **רב מנשיא בר תחליפא** משמיה **דרב**: זאת אומרת: אין מוקדם ומאוחר בתורה!

אמר **רב פפא**: לא אמרן אלא בתרי ענייני - אבל בחד עניינא, מאי דמוקדם מוקדם, ומאי דמאוחר מאוחר. דאי לא תימא הכי, כלל ופרט, אין בכלל אלא מה שבפרט" - דילמא פרט וכלל הוא?! ~ ותו: "פרט וכלל, נעשה כלל מוסף על הפרט" - דילמא כלל ופרט הוא?! {אי הכי, אפילו בתרי ענייני נמי?! ~ הניחא למאן דאמר כלל ופרט המרוחקין זה מזה, אין דנין אותו בכלל ופרט, שפיר - אלא למאן דאמר דנין, מאי איכא למימר?! אפילו למאן דאמר דנין, הני מילי בחד עניינא, אבל בתרי ענייני, אין דנין!

אמר **רב יהודה** אמר **רב**: הבודק צריך שיבטל

גמאי טעמא? ^ אי נימא משום פירורין - הא לא חשיבי! ^ וכי תימא: כיון דמינטר להו אגב ביתיה, חשיבי - והתניא: סופי תאנים ומשמר שדהו מפני ענבים, סופי ענבים ומשמר שדהו מפני מקשאות ומפני מדלעות - בזמן שבעל הבית מקפיד עליהן, אסורין משום גזל, וחייבין במעשר - בזמן שאין בעל הבית מקפיד עליהן, מותרין משום גזל, ופטורין משום מעשר!

אמר **רבא**: גזירה שמא ימצא גלוסקא יפה, ודעתיה עילויה! ^ וכי משכחת ליה, לבטליה?! ^ דילמא משכחת ליה לבתר איסורא, ולא

מחברת פסחים - פרק א

ברשותיה קיימא, ולא מצי מבטיל! דאמר ר' אלעזר: שני דברים אינן ברשותו של אדם, ועשאן הכתוב כאילו ברשותו, ואלו הן: בור ברשות הרבים, וחמץ משש שעות ולמעלה!

{וניבטליה בארבע, וניבטליה בחמש!?! ככיון דלאו זמן איסורא הוא, ולא זמן ביעורא הוא, דילמא פשע ולא מבטל ליה! (ז), (א) {וניבטליה בשית!?! ככיון דאיסורא דרבנן עילויה, כדאורייתא דמיא, ולא ברשותיה קיימא, ולא מצי מבטיל! דאמר רב גידל אמר ר' חייא בר יוסף אמר רב: המקדש משש שעות ולמעלה, אפילו בחיטי קורדניתא, אין חוששין לקידושין!

{ולבתר איסורא לא מצי מבטיל ליה?! והא תניא: היה יושב בבית המדרש, ונזכר שיש חמץ בתוך ביתו, מבטלו בלבו - אחד שבת ואחד יום טוב ~ בשלמא שבת - משכחת לה כגון שחל ארבעה עשר להיות בשבת - אלא יום טוב, בתר איסורא הוא!?! אמר רב אחא בר יעקב: הכא בתלמיד יושב לפני רבו עסקינן, ונזכר שיש עיסה מגולגלת בתוך ביתו, ומתיירא שמא תחמיץ - קדים ומבטיל ליה מיקמי דתחמיץ! ~ דיקא נמי, דקתני "היה יושב בתוך בית המדרש" - שמע מינה!

אמר רבה בר רב הונא אמר רב: הפת שעטיפשה, כיון שרבתה מצה, מותרת

היכי דמי? ^ אילימא דידע בה דחמץ היא, כי רבתה מצה מאי הוי?! <אלא דלא ידעינן בה, אי חמץ הוא אי מצה הוא!

{מאי איריא כי רבתה מצה?! אפילו כי לא רבתה מצה נמי, ניזיל בתר בתרא?! מי לא תנן: מעות שנמצאו לפני סוחרי בהמה, לעולם מעשר; בהר הבית, חולין; בירושלים - בשעת הרגל, מעשר; בשאר ימות השנה, חולין ~ ואמר רב שמעיה בר זירא: מאי טעמא? הואיל ושוקי ירושלים עשויין להתכבד בכל יום - אלמא אמרינן: קמאי קמאי אזלי ליה, והני אחריני נינהו - הכא נמי, נימא: קמא קמא אזיל, והאי דהאי דנא הוא!?

אשאני הכא, דעיפושה מוכיח עילויה! {אי עיפושה מוכיח עילויה, כי רבתה מצה, מאי הוי?! | אמר רבה: לא תימא: "שרבתה מצה" אלא אימא: "שרבו ימי מצה עילויה!" {אי הכי, פשיטא?! <לא! צריכא דעיפושה מרובה - מהו דתימא? כיון דעיפושה מרובה, איגליא מילתא דודאי חמץ מעליא הוא - קא משמע לן: כיון שרבו ימי מצה עילויה, אמרינן: כל יומא ויומא נהמא חמימא אפה, ושדא עילויה, ועפשא טפי

מחברת פסחים - פרק א

{ומי אזלינן בתר בתרא?! והא תניא: ר' יוסי בר יהודה אומר: תיבה שנשתמשו בה מעות חולין ומעות מעשר - אם רוב חולין, חולין - אם רוב מעשר, מעשר - ואמאי?! ליזיל בתר בתרא?!
<אמר רב נחמן בר יצחק: הכא במאי עסקינן? כגון שנשתמשו בה מעות חולין ומעות מעשר, ואין יודע איזה מהן בסוף! >>רב זביד אמר: כגון שנשתמשו בה ציבורין ציבורין! >>רב פפא אמר: כגון דאשתכח בגומא!

אמר רב יהודה: הבודק צריך שיברך

גמאי מברך? ארב פפי אמר משמיה דרבא: "לבער חמץ!" <ארב פפא אמר משמיה דרבא: "על ביעור חמץ!"

ב"לבער" כולי עלמא לא פליגי, דודאי להבא משמע - (ז,ב) כי פליגי ב"על ביעור" - מר סבר: מעיקרא משמע, ומר סבר: להבא משמע

{מיתיבי: "ברוך ... אשר קדשנו במצותיו וצונו על המילה" אהתם היכי נימא?! - נימא "למול"?! - לא סגיא דלאו איהו מהיל?! {אבי הבן, מאי איכא למימר?! אין הכי נמי!

{מיתיבי: "ברוך ... אשר קדשנו במצותיו וצונו על השחיטה" אהתם נמי, היכי נימא נימא?! "לשחוט"?! - לא סגיא דלאו איהו שחט?! {פסח וקדשים, מאי איכא למימר?! אין הכי נמי!

{מיתיבי: העושה לולב לעצמו, מברך: "שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה"; נטלו לצאת בו, אומר: "אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת לולב"?! אשאני התם, דבעידנא דאגבהה, נפק ביה! {אי הכי, "לצאת בו" - "יצא בו" מיבעי ליה?! אין הכי נמי! ומשום דקא בעי למיתנא סיפא: "לישב בסוכה", תנא רישא נמי: "לצאת בו"! דקתני סיפא: העושה סוכה לעצמו, אומר: "ברוך אתה ה' ... שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה"; נכנס לישב בה, אומר: "ברוך ... אשר קדשנו במצותיו וצונו לישב בסוכה"

והלכתא: "על ביעור חמץ"

דכולי עלמא, מיהא, מעיקרא בעינן לברוכי! גמנלן? <דאמר רב יהודה אמר שמואל: כל המצות, מברך עליהן עובר לעשייתן!

גמאי משמע דהאי "עובר" לישנא דאקדומי הוא? אמר ר' נחמן בר יצחק: דאמר קרא: (שמואל ב יח) "וירץ אחימעץ דרך הככר

מחברת פסחים - פרק א

ויעבר את הכושי" <<אביי אמר: מהכא: (בראשית לג) "והוא עבר לפניהם!" <<ואי בעית אימא: מהכא: (מיכה ב) "ויעבר מלכם לפניהם וה' בראשם!"

בי רב אמרי: חוץ מן הטבילה ושופר

{בשלמא טבילה, דאכתי גברא לא חזי - אלא שופר, מאי טעמא? ^ וכי תימא: משום דילמא מיקלקלא תקיעה - אי הכי, אפילו שחיטה ומילה נמי! אלא אמר **רב חסדא**: חוץ מן הטבילה בלבד איתמר

תניא נמי הכי: טבל ועלה, בעלייתו אומר: "ברוך ... אשר קדשנו במצותיו וצונו על הטבילה"

לאור הנר -- גמנא הני מילי? אמר **רב חסדא**: למדנו מציאה ממציאה, ומציאה מחיפוש, וחיפוש מחיפוש, וחיפוש מנרות, ונרות מנר - מציאה ממציאה: כתיב הכא: (שמות יב) "שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם", וכתוב התם: (בראשית מד) "ויחפש בגדול החל ובקטן כלה וימצא"; ומציאה מחיפוש דידיה; וחיפוש מנרות, דכתיב: (צפניה א) "בעת ההיא אחפש את ירושלים בנרות"; ונרות מנר, דכתיב: (משלי כ) "נר ה' נשמת אדם חפש כל חדרי בטן"

תנא **דבי ר' ישמעאל**: לילי ארבעה עשר, בודקים את החמץ לאור הנר. אף על פי שאין ראייה לדבר, זכר לדבר, שנאמר: "שבעת ימים שאור לא ימצא", ואומר: "ויחפש בגדול החל ובקטן כלה", ואומר: "בעת ההיא אחפש את ירושלים בנרות", ואומר: "נר ה' נשמת אדם חפש כל חדרי בטן"

גמאי "ואומר"? אכתי תימא: האי "בעת ההיא" קולא הוא, דקאמר רחמנא: "לא בדיקנא לה בירושלים בנהורא דאבוקה, דנפיש נהורא טובא, אלא בנהורא דשרגא, דזוטר נהורא טפי, דעון רבה משתכח, ועון זוטר לא משתכח!" - תא שמע: "נר ה' נשמת אדם חפש כל חדרי בטן"

תנו רבנן: אין בודקין, לא לאור החמה, ולא לאור הלבנה, ולא לאור האבוקה, אלא לאור הנר, (**חא**) מפני שאור הנר יפה לבדיקה. ואף על פי שאין ראייה לדבר, זכר לדבר, שנאמר: (שמות יב) "שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם", ואומר: (בראשית מד) "ויחפש בגדול החל", ואומר: (צפניה א) "בעת ההיא אחפש את ירושלים בנרות", ואומר: (משלי כ) "נר ה' נשמת אדם חופש כל

חדרי בטן"

גְּהָאֵי אֹר הַחֲמָה, הִיכִי דְמִי? ^ אֵי נִימָא בַחצֵר - הָאֵמֵר **רַבָּא**: חֲצֵר
אֵינָה צְרִיכָה בְדִיקָה, מִפְּנֵי שֶׁהָעוֹרְבִין מְצוּיִן שָׁם! ^ אֵלֵא
בְּאֶכְסָדְרָה - הָאֵמֵר **רַבָּא**: אֶכְסָדְרָה לְאוּרָה נְבִדְקַת! אֵלֵא! צְרִיכָא
לְאוּרָבָה דְּבַחְדָּר! גְּוֹדְהִיכָא? ^ אֵי לְבַהֲדֵי אֲרוּבָה - הֵינּוּ אֶכְסָדְרָה!
אֵלֵא לְצַדְדִין!

{וְאֵבֻקָה לֹא?! וְהָאֵמֵר **רַבָּא**: מֵאֵי דְכִתִּיב: (חֲבֻקֻק ג) "וְנוֹגַהּ כְּאוֹר
תְּהִיָּה קֶרְנִים מִיָּדוֹ לֹא וְשֵׁם חֲבִיּוֹן עֹזוֹ"? - לְמָה צְדִיקִים דּוֹמִין בְּפָנֵי
שְׂכִינָה? כִּנֵּר בְּפָנֵי הָאֵבֻקָה! {{וְהָאֵמֵר **רַבָּא**: אֵבֻקָה לְהַבְדִּילָה מִצּוּה
מִן הַמּוֹבַחֵר?! אֵמֵר **רַב נַחֲמָן בְּרַי צַחֲקָא**: זֶה יִכּוֹל לְהַכְנִיסוֹ לְחוּרִין
וְלִסְדָּקִין, וְזֶה אֵינּוּ יִכּוֹל לְהַכְנִיסוֹ לְחוּרִין וְלִסְדָּקִין! <<**רַב זְבִיד** אָמַר:
זֶה אֹרֹר לְפָנֵינוּ, וְזֶה אֹרֹר לְאַחֲרֵינוּ! <<<**רַב פַּפָּא** אָמַר: הָאֵי בְעֵיתָ,
וְהָאֵי לֹא בְעֵיתָ! <<<**רַבִּינָא** אָמַר: הָאֵי מִשְׁךְ נְהוּרָא, וְהָאֵי מִקְטָף
אִיקְטוּפִי!

כָּל מְקוּם שֶׁאֵין מְכַנִּיסִין בּוֹ חֲמֵץ, אֵין צְרִיךְ בְּדִיקָה -- גְּ"כָל מְקוּם"
לְאַתּוּי מֵאֵי? <לְאַתּוּי הָאֵ דְתַנּוּ רַבָּנִין: חוּרֵי בֵּית הָעֲלִיוֹנִים
וְהַתְּחַתּוֹנִים, וְגַג הַיִּצִיעַ, וְגַג הַמַּגְדֵּל, וְרֶפֶת בִּקְרָא, וְלוֹלִין, וּמִתְבָּן,
וְאוּצְרוֹת יִין, וְאוּצְרוֹת שֶׁמֶן - אֵין צְרִיכִין בְּדִיקָה. **רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן
גַּמְלִיאֵל** אָמַר: מִטָּה הַחוֹלְקַת בְּתוֹךְ הַבַּיִת וּמִפְּסַקָתָא, צְרִיכָה
בְּדִיקָה!

{וְרַמְיָנָהוּ: חוּר שְׁבִין אָדָם לְחַבִּירוֹ - זֶה בּוֹדֵק עַד מְקוּם שִׁידוֹ
מִגַּעַת, וְזֶה בּוֹדֵק עַד מְקוּם שִׁידוֹ מִגַּעַת, וְהַשָּׂאֵר מִבְּטָלוֹ בְּלִבּוֹ. ר'
שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אָמַר: מִטָּה הַחוֹלְקַת בְּתוֹךְ הַבַּיִת, וְעֵצִים
וְאֵבֻנִים סְדוּרִים תְּחַתִּיהָ, וּמִפְּסַקָתָא, אֵינָה צְרִיכָה בְּדִיקָה - קְשִׁיא
מִטָּה אִמְטָה, קְשִׁיא חוּרִין אַחֲרֵינוּ?! <חוּרִין אַחֲרֵינוּ לֹא קְשִׁיא - הָאֵ
בְּעֵילָאֵי וּבַתְּתָאֵי, וְהָאֵ בְּמִיצְעֵי! מִטָּה אִמְטָה לֹא קְשִׁיא - הָאֵ
דְּמִידְלִיא, הָאֵ דְּמִיתְתָּאֵי!

{וְאוּצְרוֹת יִין אֵין צְרִיךְ בְּדִיקָה?! וְהַתְּנִיא: אוּצְרוֹת יִין צְרִיךְ בְּדִיקָה,
אוּצְרוֹת שֶׁמֶן אֵין צְרִיךְ בְּדִיקָה?! אַחֲרָא בְּמֵאֵי עֶסְקִינָן? בְּמִסְתַּפְק!
{אֵי הִכִּי, שֶׁמֶן נִמִּי! אֶשְׁמֵן, יֵשׁ קִבְעָא לְאֶכִּילָה - יִין, אֵין קִבְעָא
לְשִׁתִּיהָ!

תְּנִי **רַבִּי חִיָּא**: עֲשׂוּ אוּצְרוֹת שְׂכָר בְּבַבְלָא, כְּאוּצְרוֹת יִין בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל
- בְּמִסְתַּפְק

אָמַר **רַב חֲסִדָּא**: בֵּי דְגַיִם, אֵין צְרִיךְ בְּדִיקָה {וְהַתְּנִיא: צְרִיכִין

מחברת פסחים - פרק א

בדיקה?! כלא קשיא! - הא ברברבי, הא בזוטרי!
אמר **רבה בר רב הונא**: בי מילחי ובי קירי צריך בדיקה. אמר **רב פפא**: בי ציבי ובי תמרי צריך בדיקה

תנא: אין מחייבין אותו להכניס ידו לחורין ולסדקין לבדוק, מפני הסכנה

גמאי סכנה? אי נימא: מפני סכנת עקרב - כי משתמש היכי אישתמש?! כלא! צריכא דנפל! אי נפל, למה לי בדיקה?! והתנן: חמץ שנפלה עליו מפולת, הרי הוא כמבוער?! אהתם, שאין הכלב יכול לחפש אחריו - הכא, כשהכלב יכול לחפש אחריו!

והא אמר ר' אלעזר: שלוחי מצוה אינן ניזוקין?!

אמר **רב אשי**: שמא תאבד לו מחט, ואתי לעיוני בתרה, וכהאי גוונא לאו מצוה הוא! והתניא: האומר: סלע זו לצדקה בשביל שיחיה בני או שאהיה בן העולם הבא, (**חב**) הרי זה צדיק גמור?! כדילמא בתר דבדק אתי לעיוני בתרה!

<<ר' נחמן בר יצחק אמר: משום סכנת הנכרים, ופלימו היא, דתניא: חור שבין יהודי לארמאי, בודק עד מקום שידו מגעת, והשאר מבטלו בלבו. **פלימו** אמר: כל עצמו אינו בודק, מפני הסכנה # גמאי סכנה? אי נימא סכנת כשפים - כי אישתמיש, היכי אישתמיש?! אהתם, כי אישתמיש, יממא ונהורא, ולא מסיק אדעתיה - הכא ליליא ושרגא הוא, ומסיק אדעתיה! והאמר **רבי אלעזר**: שלוחי מצוה אינן ניזוקין?! אהיכא דשכיח היזיקא שאני! שנאמר: (שמואל א טז) "ויאמר שמואל איך אלך ושמע שאול והרגני ויאמר ה' עגלת בקר תקח בידך ואמרת לזבח לה' באתי!" בעו מיניה **מרב**: גהני בני בי רב דדיירי בבאגא, מהו למיתי קדמא וחשוכא לבי רב? אמר להו: ניתו! עלי ועל צוארי! גניזיל מאי? אמר להו: לא ידענא!

איתמר: אמר ר' אלעזר: שלוחי מצוה אינן ניזוקין, לא בהליכתן ולא בחזירתן -- גכמאן? ככי האי תנא דתניא: **איסי בן יהודה** אומר: כלפי שאמרה תורה: (שמות לד) "ולא יחמוד איש את ארצך", מלמד שתהא פרתך רועה באפר ואין חיה מזיקתה, תרנגולתך מנקרת באשפה ואין חולדה מזיקתה - והלא דברים קל וחומר: ומה אלו, שדרכן לזוק, אינן ניזוקין - בני אדם, שאין דרכן לזוק, על אחת כמה וכמה! גאין לי אלא בהליכה - בחזרה מנין? -

מחברת פסחים - פרק א

תלמוד לומר: (דברים טז) "ופנית בבקר והלכת לאהליך" - מלמד שתלך ותמצא אהלך בשלום! זוכי מאחר דאפילו בחזירה, בהליכה למה לי?! כלכדר' אמי, דאמר ר' אמי: כל אדם שיש לו קרקע, עולה לרגל - ושאין לו קרקע, אין עולה לרגל

אמר ר' אבין בר רב אדא אמר ר' יצחק: מפני מה אין פירות גינוסר בירושלים? כדי שלא יהו עולי רגלים אומרים: אלמלא לא עלינו אלא לאכול פירות גינוסר בירושלים, דיינו! - נמצאת עליה שלא לשמה!

כיוצא בו אמר ר' דוסתאי בר' ינאי: מפני מה אין חמי טבריא בירושלים? כדי שלא יהו עולי רגלים אומרים: אלמלא לא עלינו אלא לרחוץ בחמי טבריא, דיינו! - ונמצאת עליה שלא לשמה!

ובמה אמרו שתי שורות במרתף מקום שמכניסין בו חמץ? -- {מרתף, מאן דכר שמיה?! אהכי קאמר: כל מקום שאין מכניסין בו חמץ, אין צריך בדיקה, ואוצרות יין ואוצרות שמן נמי, אין צריך בדיקה. ובמה אמרו שתי שורות במרתף? - מקום שמכניסין בו חמץ! ובמסתפק!

בית שמאי אומרים: שתי שורות על פני כל המרתף -- אמר **רב יהודה**: שתי שורות שאמרו, מן הארץ ועד שמי קורה. **ורבי יוחנן** אמר: שורה אחת כמין גאם

תניא כותיה דרב יהודה, תניא כוותיה דרבי יוחנן - תניא כוותיה דרב יהודה: **בית שמאי** אומרים: שתי שורות על פני כל המרתף. ושתי שורות שאמרו, מן הארץ ועד שמי קורה

תניא כוותיה דרבי יוחנן: שתי שורות על פני כל המרתף, חיצונה רואה את הפתח ועליונה רואה את הקורה. שלפנים הימנה ושלמטה הימנה, אין צריך בדיקה

ובית הלל אומרים: שתי שורות החיצונות, שהן העליונות -- אמר **רב**: עליונה ושלמטה הימנה. **ושמואל** אמר: עליונה ושלפנים הימנה

מאי טעמא דרב? <דייק "חיצונות"! > זהא "עליונות" קתני?! <למעוטי תתאי דתתייתא! > **ושמואל** אמר: עליונה ושלפנים הימנה <מאי טעמא? > <דייק "עליונות" > זהא "חיצונה" קתני?! <למעוטי

מחברת פסחים - פרק א

גוייאתא דגוייאתא! **רבי חייא** תני כוותיה דרב, וכולהו תנאי תנו כוותיה דשמואל. והלכתא כוותיה דשמואל.

(ט,א) משנה: אין חוששין שמא גיררה חולדה מבית לבית וממקום למקום - דאם כן, מחצר לחצר ומעיר לעיר, אין לדבר סוף

גמרא: טעמא דלא חזינא דשקל - הא חזינא דשקל, חיישינן, ובעי בדיקה {ואמאי?! נימא אכלתיה?!} - מי לא תנן: מדורות הגוים טמאים. וכמה ישהה במדור ויהא המדור צריך בדיקה? ארבעים יום! ואף על פי שאין לו אשה. וכל מקום שחולדה וחזיר יכולין להלוך, אין צריך בדיקה?! אמר **ר' זירא:** לא קשיא! - הא בבשר, והא בלחם - בבשר לא משיירא, בלחם משיירא!

<<אמר **רבא:** האי מאי?! בשלמא התם - אימור הוה, אימור לא הוה - ואם תמצא לומר הוה, אימור אכלתיה - אבל הכא, דודאי דחזינא דשקל, מי יימר דאכלתיה?! הוי ספק וודאי, ואין ספק מוציא מידי ודאי?!

{ואין ספק מוציא מידי ודאי?! והא תניא: חבר שמת והניח מגורה מליאה פירות, ואפילו הן בני יומן, הרי הן בחזקת מתוקנין - והא הכא, דודאי טבילי הני פירי, וספק מעושרין וספק לא מעושרין, וקאתי ספק מוציא מידי ודאי?! אהתם, ודאי וודאי הוא! דודאי מעשרי, כדר' חנינא חוזאה, דאמר **ר' חנינא חוזאה:** חזקה על חבר שאין מוציא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן <אוי בעית, אימא: ספק וספק הוא, דילמא מעיקרא אימור דלא טבילי, כר' אושעיא, דאמר **ר' אושעיא:** מערים אדם על תבואתו, ומכניסה במוץ שלה, כדי שתהא בהמתו אוכלת, ופטורה מן המעשר!

{ואין ספק מוציא מידי ודאי?! והתניא: אמר **ר' יהודה:** מעשה בשפחתו של מציק אחד ברימון, שהטילה נפל לבור, **(ט,ב)** ובא כהן והציץ בו, לידע אם זכר הוא אם נקבה היא, ובא מעשה לפני חכמים וטיהרוהו, מפני שחולדה וברדלס מצויין שם - והא הכא, דודאי הטילה, וספק גררוהו וספק לא גררוהו ההיא שעתא, וקאתי ספק מוציא מידי ודאי?! אלא תימא: "שהטילה נפל לבור", אלא אימא: "שהפילה כמין נפל לבור", והוי ספק וספק! {והא: "לידע אם זכר הוא אם נקבה היא" קתני! אהכי קאמר: "לידע אם רוח הפילה אם נפל הפילה. ואם תמצא לומר נפל הפילה, לידע אם זכר הוא ואם נקבה היא!" <אויבעית, אימא: התם ודאי וודאי הוא - כיון דחולדה וברדלס מצויין שם, ודאי גררוהו בההיא שעתא - נהי דשיורי משיירא, מיגרר, מיהת ודאי גררום

בההיא שעתא

לישנא אחרינא: נהי ד"ודאי אכלום" לא אמרינן, "ודאי גררוהו לחורייהו" אמרינן

{ומי אמרינן אין חוששין שמא גררה חולדה?! והא קתני סיפא: מה שמשיר, יניחנו בצנעה, שלא יהא צריך בדיקה אחריו?! <אמר **אביי**: לא קשיא! - הא בארבעה עשר, הא בשלשה עשר - בשלשה עשר, דשכיח ריפתא בכולהו בתי, לא מצנעא - בארבעה עשר, דלא שכיחא ריפתא בכולהו בתי, מצנעא! {אמר **רבא**: וכי חולדה נביאה היא, דידעא דהאידינא ארביסר, ולא אפי עד לאורתא, ומשיירא ומטמרא?! | <אלא אמר **רבא**: מה שמשיר יניחנו בצנעה, שמא תטול חולדה בפנינו, ויהא צריך בדיקה אחריו!
תניא כוותיה דרבא: הרוצה לאכול חמץ אחר בדיקה, כיצד יעשה? מה שמשיר, יניחנו בצנעה, שלא תבוא חולדה ותיטול בפנינו, ויהא צריך בדיקה אחריו.

<<**רב מרי** אמר: גזירה שמא יניח עשר וימצא תשע

תשע ציבורין של מצה ואחד של חמץ, ואתא עכבר ושקל, ולא ידעינן אי מצה שקל אי חמץ שקל, היינו תשע חנויות. פירש ואתא עכבר ושקל, היינו סיפא. דתנן: תשע חנויות, כולן מוכרין בשר שחוטה, ואחת מוכרת בשר נבלה. ולקח מאחת מהן, ואינו יודע מאיזה מהן לקח. ספיקו אסור. ובנמצא, הלך אחר הרוב

שני ציבורין, אחד של מצה ואחד של חמץ, ולפניהם שני בתים, אחד בדוק ואחד שאינו בדוק. ואתו שני עכברים, אחד שקל מצה ואחד שקל חמץ. ולא ידעינן הי להאי עייל והי להאי עייל - היינו שתי קופות! דתנן: שתי קופות, אחת של חולין ואחת של תרומה, ולפניהם שני סאין, אחד של חולין ואחד של תרומה, ונפלו אלו לתוך אלו, מותרין - שאני אומר: חולין לתוך חולין נפלו, ותרומה לתוך תרומה נפלה {אימור דאמרינן "שאני אומר" (**יא**) בתרומה דרבנן - בחמץ דאורייתא מי אמרינן?! <אטו בדיקת חמץ דאורייתא?! דרבנן היא! דמדאורייתא, בביטול בעלמא סגי ליה!
צבור אחד של חמץ, ולפניו שני בתים בדוקין. ואתא עכבר ושקל, ולא ידעינן אי להאי על אי להאי על - היינו שני שבילין! דתנן: שני שבילין, אחד טמא ואחד טהור, והלך באחד מהן ועשה טהרות, ובא חבירו והלך בשני ועשה טהרות - **רבי יהודה** אומר:

מחברת פסחים - פרק א

אם נשאלו זה בפני עצמו וזה בפני עצמו, טהורין; שניהן בבת אחת, טמאין. **רבי יוסי** אומר: בין כך ובין כך, טמאין. אמר **רבא** ואיתימא **רבי יוחנן**: בבת אחת, דברי הכל טמאין. בזה אחר זה, דברי הכל טהורין - לא נחלקו אלא בבא להשאל עליו ועל חבירו - רבי יוסי מדמי ליה לבת אחת, ורבי יהודה מדמי ליה לזה אחר זה

ספק על, ספק לא על - היינו בקעה, ובפלוגתא דר' אליעזר ורבנן! דתנן: הנכנס לבקעה בימות הגשמים, וטומאה בשדה פלונית, ואמר אחד: הלכתי במקום הלז, ואיני יודע אם נכנסתי באותה שדה ואם לא נכנסתי - ר' אליעזר מטהר ו**חכמים** מטמאין. שהיה ר' אליעזר אומר: ספק ביאה, טהור; ספק מגע טומאה, טמא על ובדק ולא אשכח, פלוגתא דר' מאיר ורבנן. דתנן: היה ר' מאיר אומר: כל דבר שבחזקת טומאה, לעולם הוא בטומאתו עד שיודע לך הטומאה היכן היא. ו**חכמים** אומרים: בודק עד שמגיע לסלע או לקרקע בתולה

על ובדק ואשכח, פלוגתא דרבי ורבן שמעון בן גמליאל. דתניא: שדה שנאבד בה קבר, הנכנס לתוכה טמא - נמצא בה קבר, הנכנס לתוכה טהור, שאני אומר: קבר שאבד, הוא קבר שנמצא, דברי **רבי**. **רבן שמעון בן גמליאל** אומר: תיבדק כל השדה כולה הניח תשע ומצא עשר, פלוגתא דרבי ורבנן. דתניא: הניח מנה ומצא מאתים, חולין ומעשר שני מעורבין זה בזה, דברי **רבי**. ו**חכמים** אומרים: הכל חולין. הניח עשר ומצא תשע, היינו סיפא, דתניא: הניח מאתים ומצא מנה, מנה מונח ומנה מוטל, דברי **רבי**. ו**חכמים** אומרים: הכל חולין

(**יב**) הניח בזוית זו ומצא בזוית אחרת, פלוגתא דרבן שמעון בן גמליאל ורבנן. דתניא: קרדום שאבד בבית, הבית טמא, שאני אומר: אדם טמא נכנס לשם ונטלו. **רבן שמעון בן גמליאל** אומר: הבית טהור, שאני אומר: השאילו לאחר ושכח, או שנטלו מזוית זו והניח בזוית האחרת ושכח {זוית, מאן דכר שמיה?!} <חסורי מחסרא, והכי קתני: קרדום שאבד בבית, הבית טמא, שאני אומר: אדם טמא נכנס לשם ונטלו. או שהניחו בזוית זו ומצאו בזוית אחרת, הבית טמא, שאני אומר: אדם טמא נכנס לשם ונטלו מזוית זו והניחו בזוית אחרת. **רבן שמעון בן גמליאל** אומר: הבית טהור, שאני אומר: השאילו לאחר ושכח, או שנטלו מזוית זו והניח בזוית זו ושכח

מחברת פסחים - פרק א

אמר **רבא**: עכבר נכנס וככר בפיו, ונכנס אחריו ומצא פירורין, צריך בדיקה, מפני שאין דרכו של עכבר לפרר. ואמר **רבא**: תינוק נכנס וככר בידו, ונכנס אחריו ומצא פירורין, אין צריך בדיקה, מפני שדרכו של תינוק לפרר

בעי **רבא**: עכבר נכנס וככר בפיו, ועכבר יוצא וככר בפיו, מהו? מי אמרינן היינו האי דעל, והיינו האי דנפק? או דילמא אחרינא הוא? אם תמצא לומר היינו האי דעל, והיינו האי דנפק - עכבר לבן נכנס וככר בפיו, ועכבר שחור יוצא וככר בפיו, מהו? האי ודאי אחרינא הוא? או דילמא ארמויי ארמיה מיניה? ואם תמצא לומר: עכברים לא שקלי מהדדי, עכבר נכנס וככר בפיו, וחולדה יוצאה וככר בפיה, מהו? חולדה ודאי מעכבר שקלתיה? או דילמא אחרינא הוא? דאם איתא דמעכבר שקלתיה, עכבר בפיה הוה משתכח! ואם תמצא לומר אם איתא דמעכבר שקלתיה, עכבר בפיה הוה משתכח - עכבר נכנס וככר בפיו, וחולדה יוצאה וככר ועכבר בפי חולדה, מהו? והכא ודאי איהו הוא? או דילמא, אם איתא דאיהו ניהו, ככר בפי עכבר משתכח הוה בעי אישתכוחי? או דילמא, משום ביעתותא הוא נפל, ושקלתיה? - תיקו!

בעי **רבא**: ככר בשמי קורה - צריך סולם להורידה, או אין צריך? מי אמרינן כולי האי לא אטרחוהו רבנן, כיון דלא נחית מנפשיה, לא אתי למיכלה? או דילמא זימנין דנפל, ואתי למיכלה? ואם תמצא לומר: זימנין דנפל, ואתי למיכלה - ככר בבור, צריך סולם להעלותה או אין צריך? והכא ודאי, דלא עבידא דסלקה מנפשה? או דילמא זימנין דנחית למעבד צורכיה, ואתי למיכליה? אם תמצא לומר זימנין דנחית לצורכיה, ואתי למיכלה - ככר בפי נחש, צריך חבר להוציא, או אין צריך? ובגופיה אטרחוהו רבנן - בממוניה לא אטרחוהו רבנן? או דילמא לא שנא? - תיקו!

משנה: ר' יהודה אומר: בודקין אור ארבעה עשר, ובארבעה עשר שחרית, ובשעת הביעור. **וחכמים** אומרים: לא בדק אור ארבעה עשר, יבדוק בארבעה עשר; לא בדק בארבעה עשר, יבדוק בתוך המועד; לא בדק בתוך המועד, יבדוק לאחר המועד. ומה שמשייר, ניחנו בצינעא, כדי שלא יהא צריך בדיקה אחריו

גמרא: גמאי טעמא דרבי יהודה? ארב חסדא ורבה בר רב הונא, דאמרי תרוייהו: כנגד שלש השבתות שבתורה: (שמות יג) "לא

מחברת פסחים - פרק א

יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור", (שמות יב) "שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם", "אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם" {מתלב רב יוסף: רבי יהודה אומר: כל שלא בדק בשלשה פרקים הללו, שוב אינו בודק - אלמא, במכאן ואילך הוא דפליגי!

מר זוטרא מתני הכי: {מתלב רב יוסף: רבי יהודה אומר: כל שלא בדק באחד משלשה פרקים הללו, שוב אינו בודק - אלמא ב"שוב אינו בודק" הוא דפליגי - אלא רבי יהודה נמי, "אם לא בדק" קאמר, והכא בהא קמיפלגי? מר סבר: מקמי איסורא אין, בתר איסורא לא - גזירה דילמא אתי למיכל מיניה - ורבנן סברי: לא גזרינן?!

{ומי גזר ר' יהודה "דילמא אתי למיכל מיניה"?! והא תנן: משקרב העומר, יוצאין ומוצאין שוקי ירושלים שהם מלאים קמח וקלי, (יא,א) שלא ברצון חכמים, דברי ר' מאיר. רבי יהודה אומר: ברצון חכמים היו עושין - ולא קא גזר ר' יהודה דילמא אתי למיכל מיניה?! אומר רבא: שאני חדש! - מתוך שלא התרת לו אלא על ידי קטוף, הוא זכור!

{אמר ליה אביי: תינח בשעת קטיפה - טחינה והרקדה, מאי איכא למימר?! אהא לא קשיא! - טחינה - ברחיא דיד; הרקדה - על גבי נפה!

{אלא הא דתנן: קוצרין בית השלחים ושבעמקים, אבל לא גודשין - ואוקימנא כרבי יהודה - מאי איכא למימר?! |אלא אמר אביי: חדש בדיל מיניה - חמץ לא בדיל מיניה!

אמר רבא: דרבי יהודה אדרבי יהודה קשיא - דרבנן אדרבנן לא קשיא?! אדר' יהודה אדר' יהודה לא קשיא, כדשנינן; דרבנן אדרבנן נמי לא קשיא! - הוא עצמו מחזר עליו לשורפו - מיכל קאכיל מיניה?!

<ארב אשי אמר: דר' יהודה אדר' יהודה לא קשיא - "קמח וקלי" תנן!

#הא דרב אשי בדותא היא! - התינח מקלי ואילך - מעיקרא עד קלי, מאי איכא למימר?! ~וכי תימא על ידי קיטוף, כדרבא - אלא "קוצרין בית השלחין ושבעמקים" ואוקימנא כרבי יהודה, מאי איכא למימר?! אלא דרב אשי בדותא היא!#

{וכל היכא דלא בדיל מיניה, מי גזר רבי יהודה?! והתנן: לא יקוב אדם שפופרת של ביצה, וימלאנה שמן, ויתננה בצד הנר בשביל

מחברת פסחים - פרק א

שתהא מנטפת, ואפילו היא של חרס. ור' יהודה מתיר?!? אהתם משום חומרא דשבת, מבדל בדילי!

{ורמי דשבת אשבת, דתניא: חבל דלי שנפסק, לא יהא קושרו אלא עונבו. רבי יהודה אומר: כורך עליו פונדא או פסקיא, ובלבד שלא יענבו - קשיא דרבי יהודה אדרבי יהודה - קשיא דרבנן אדרבנן?!? <דרבנן אדרבנן לא קשיא - שמן בשמן מיחלף - עניבה בקשירה לא מיחלף; דרבי יהודה אדר' יהודה לא קשיא - טעמא דרבי יהודה לאו משום דגזר עניבה אטו קשירה, אלא משום דקסבר עניבה גופה קשירה היא!

{ורמי רבנן אדרבנן, דתנן: קושרין דלי בפסקיא, אבל לא בחבל. ורבי יהודה מתיר - חבל דמאי? ^ אילימא חבל דעלמא, ורבי יהודה מתיר - קשר של קיימא הוא, דודאי אתי לבטולי! אלא פשיטא דגרדי, וגזרו רבנן חבל דגרדי אטו חבל דעלמא?!? כאין! חבל בחבל מיחלף - עניבה בקשירה, לא מיחלפא!

{וכל היכא דבדיל מיניה, לא גזר ר' יהודה?!? והתניא: בכור שאחזו דם, אפילו הוא מת, אין מקיזין לו דם, דברי ר' יהודה. וחכמים אומרים: יקז, ובלבד שלא יטיל בו מוס?!? אהתם, מתוך שאדם בהול (יא,ב) על ממונו, אמרינן: אי שרית ליה במקום שאין עושין בו מוס, אתי למעבד במקום שעושין בו מוס! %ורבנן: כל שכן, דאי לא שרית ליה כלל, אתי למעבד!

{ומי אמרינן לרבי יהודה, אדם בהול על ממונו?!? והתנן: ר' יהודה אומר: אין מקרדין² הבהמה ביום טוב מפני שהוא עושה חבורה, אבל מקרצפין. וחכמים אומרים: אין מקרדין, אף אין מקרצפין. ותניא: איזהו קירוד ואיזהו קרצוף? קירוד - קטנים ועושין חבורה; קרצוף - גדולים, ואין עושין חבורה?!? אהתם, דאי שביק ליה, מיית, אמרינן אדם בהול על ממונו - הכא, אי שביק ליה, צערא בעלמא הוא, לא אמרינן אדם בהול על ממונו!

גזר' יהודה, מאי שנא גבי חמץ דגזר, ומאי שנא גבי קרצוף דלא גזר? <לחם בלחם מיחלף - קירוד בקרצוף לא מיחלף!

משנה: ר' מאיר אומר: אוכלים כל חמש, ושורפין בתחלת שש. רבי יהודה אומר: אוכלין כל ארבע, ותולין כל חמש, ושורפין בתחלת שש. ועוד אמר ר' יהודה: שתי חלות של תודה פסולות, מונחות על גב האיציטבא. כל זמן שמונחות, כל העם אוכלין; ניטלה אחת, תולין - לא אוכלין ולא שורפין; ניטלו שתיהן, התחילו כל העם

2 לפננו: "מקדרין" וכן כולם, וכן ברש"י, אבל במשנה וברוב ראשונים: מקרדין

מחברת פסחים - פרק א

שורפין. **רבן גמליאל** אומר: חולין נאכלין כל ארבע, ותרומה כל חמש, ושורפין בתחלת שש

גמרא: תנן התם: אחד אומר בשנים בחדש, ואחד אומר בשלשה - עדותן קיימת, שזה יודע בעבורו של חדש, וזה אינו יודע בעבורו של חדש; אחד אומר בשלשה, ואחד אומר בחמשה - עדותן בטלה. אחד אומר בשתי שעות, ואחד אומר בשלש שעות, עדותן קיימת; אחד אומר בשלש, ואחד אומר בחמש, עדותן בטלה, דברי **רבי מאיר**. **רבי יהודה** אומר: עדותן קיימת. אחד אומר בחמש, ואחד אומר בשבע, עדותן בטלה, שבחמש חמה במזרח, ובשבע חמה במערב

אמר **אביי**: כשתמצא לומר לדברי רבי מאיר, אין אדם טועה ולא כלום; לדברי רבי יהודה, אדם טועה חצי שעה - לדברי רבי מאיר, אין אדם טועה ולא כלום - מעשה כי הוה, במיפק תרתי ומעייל תלת - והא דקאמר "שתים", בסוף שתיים, והא דקאמר "שלש", בתחלת שלש; לדברי רבי יהודה, אדם טועה חצי שעה - מעשה כי הוה, בפלגא דארבע הוה - והאי דקאמר "שלש", בסוף שלש, וקטעי פלגא דשעתא לקמיה, והאי דקאמר "חמש", בתחלת חמש, וקטעי פלגא דשעתא לאחוריה

איכא דאמרי: אמר **אביי**: כשתמצא לומר לדברי רבי מאיר, אדם טועה משהו; לדברי רבי יהודה אדם טועה שעה ומשהו - לדברי ר' מאיר, אדם טועה משהו - מעשה כי הוה, או בסוף שתיים הוה או בתחלת שלש, וחד מינייהו טועה משהו; לדברי רבי יהודה, אדם טועה שעה ומשהו - מעשה כי הוה, או בסוף שלש או בתחלת חמש, (**יב,א**) וחד מינייהו קטעי שעה ומשהו

אזל **רב הונא בריה דרב יהודה**. אמרה לשמעתתא קמיה **דרבא**. אמר: גומה, אילו דייקנן בהני סהדי, דהאי דקאמר שלש, בתחלת שלש, והאי דקאמר חמש, בסוף חמש, והויא עדות מוכחשת, ולא קטלינן - ואנן ניקום ונקטיל מספקא?! ורחמנא אמר: (במדבר לה) "ושפטו העדה והצילו העדה!" ~ אלא אמר **רבא**: לדברי רבי מאיר, אדם טועה שתי שעות חסר משהו - לדברי רבי יהודה, אדם טועה שלש שעות חסר משהו - לדברי רבי מאיר, אדם טועה שתי שעות חסר משהו - מעשה כי הוה, או בתחלת שתיים או בסוף שלש, וחד מינייהו קטעי שתי שעות חסר משהו; לדברי רבי יהודה, אדם טועה שלש שעות חסר משהו - מעשה כי הוה או בתחלת שלש או בסוף חמש וחד מינייהו קטעי שלש שעות חסר משהו!

מחברת פסחים - פרק א

{תנן: היו בודקין אותנו בשבע חקירות: באיזו שבוע, באיזו שנה באיזה חדש, בכמה בחדש, באיזה יום, באיזו שעה, באיזה מקום ~ותנן: מה בין חקירות לבדיקות? חקירות, אמר אחד מהן "איני יודע", עדותן בטילה - בדיקות, אפילו שניהם אומרים "אין אנו יודעים", עדותן קיימת! ~והוינן בה: גמאי שנא חקירות ומאי שנא בדיקות? כאמרין: חקירות, אמר אחד מהן "איני יודע", עדותן בטילה, דהויא לה עדות שאי אתה יכול להזימה - בדיקות, עדות שאתה יכול להזימה היא! ~ואי אמרת טעי איניש כולי האי, חקירות דאיזו שעה נמי, עדות שאי אתה יכול להזימה היא, דאמרי: מטעי קטעינן!?

<דיהבינן להו כולי טעותיהו - לרבי מאיר, יהבינן להו מתחילת שעה ראשונה עד סוף חמש. ובדין הוא דניתב להו מעיקרא טפי, אלא בין יממא לליליא לא טעו אינשי. ולרבי יהודה, יהבינן להו מתחילת שעה ראשונה ועד סוף ששית. ובדין הוא דניתב להו מעיקרא טפי, **(יב,ב)** אלא בין יממא לליליא לא טעו אינשי. ובדין הוא דניתב לקמיה טפי, אלא שבחמש, חמה במזרח, ובשבע, חמה במערב

{תנן: ר' מאיר אומר: אוכלין כל חמש, ושורפין בתחילת שש. רבי יהודה אומר: אוכלין כל ארבע, ותולין כל חמש, ושורפין בתחילת שש - לאביי, אליבא דר' מאיר, דאמר אין אדם טועה ולא כלום, ניכול כולה שית?! - ולהך לישנא נמי דאמר אדם טועה משהו, ניכול עד סוף שית?! - ואביי, אליבא דרבי יהודה, דאמר אדם טועה חצי שעה, ניכול עד פלגא דשית?! - ולהך לישנא נמי דאמרת אדם טועה שעה ומשהו, ניכול עד סוף חמש!?

<אמר אביי: עדות מסורה לזריזים - חמץ לכל מסור

{ורבא, אליבא דר' מאיר, דאמר אדם טועה שתי שעות חסר משהו, מתחילת חמש לא ניכול?! <חמש, חמה במזרח, ושבע חמה במערב! {אי הכי, בשית נמי ניכול?! <אמר רב אדא בר אהבה: שית יומא בקרנתא קאי!

{ורבא, אליבא דר' יהודה, דאמר אדם טועה שלש שעות חסר משהו, מתחילת ארבע לא ניכול?! <חמש חמה במזרח, ושבע חמה במערב, וכל שכן ארבע! {אי הכי, בחמש נמי ניכול?! <תרגמה אביי אליבא דרבא: עדות מסורה לזריזים - חמץ לכל מסור!

<אורבא אמר: לאו היינו טעמא דרבי יהודה, אלא רבי יהודה לטעמיה דאמר אין ביעור חמץ אלא שריפה, ויהבו ליה רבנן שעה אחת ללקוט בה עצים {איתביה רבינא לרבא: אמר ר' יהודה:

מחברת פסחים - פרק א

אימתי? שלא בשעת ביעורו! - אבל בשעת ביעורו, השבתתו בכל דבר!?! | אלא אמר **רבא**: גזירה משום יום המעונן! {אי הכי, אפילו בארבע שעות נמי לא ניכול! אמר **רב פפא**: ארבע, זמן סעודה לכל היא!

{תנו רבנן: שעה ראשונה, מאכל לודים; שניה, מאכל ליסטיין; שלישית, מאכל יורשין; רביעית, מאכל פועלין; חמישית, מאכל תלמידי חכמים; ששית, מאכל כל אדם - והאמר **רב פפא**: רביעית זמן סעודה לכל היא?! | אלא איפוך: רביעית, מאכל כל אדם; חמישית, מאכל פועלים; ששית, מאכל תלמידי חכמים - מכאן ואילך, כזרק אבן לחמת! #אמר **אביי**: לא אמרן אלא דלא טעים מידי בצפרא, אבל טעים מידי בצפרא, לית לן בה! #
אמר **רב אשי**: כמחלוקת בעדות, כך מחלוקת בחמץ {פשיטא! היינו הך דאמרינן! אהא קא משמע לן: שינויי דשנינן, שינויא הוא, ולא תימא תנאי היא!

אמר **רב שימי בר אשי**: לא שנו אלא בשעות, אבל אחד אומר קודם הנץ החמה, ואחד אומר אחר הנץ החמה, עדותן בטילה {פשיטא! ~אלא אחד אומר קודם הנץ החמה, ואחד אומר בתוך הנץ החמה, עדותן בטילה! {הא נמי פשיטא! כמהו דתימא? תרוייהו חדא מילתא קאמרי, והא דקאמר (**יגא**) "בתוך הנץ החמה", בגילוויא הוה קאי, וזהרורי בעלמא הוא דחזא - קא משמע לן!

אמר **רב נחמן** אמר **רב**: הלכה כרבי יהודה

{אמר ליה **רבא לרב נחמן**: ונימא מר הלכה כר' מאיר, דסתם לן תנא כוותיה?! דתנן: כל שעה שמותר לאכול, מאכיל?! אהיא לאו סתמא הוא, משום דקשיא "מותר"! {ונימא מר: "הלכה כרבן גמליאל", דהוה ליה מכריע?! אמר ליה: רבן גמליאל לאו מכריע הוא - טעם דנפשיה קאמר!

<אויבעית, אימא: רב, דאמר כי האי תנא, דתניא: ארבעה עשר שחל להיות בשבת, מבערין את הכל מלפני השבת, ושורפין תרומות טמאות, תלויות, וטהורות. ומשיירין מן הטהורות מזון שתי סעודות, כדי לאכול עד ארבע שעות, דברי **רבי אלעזר בן יהודה איש ברתותא**, שאמר משום **ר' יהושע**. אמרו לו: טהורות לא ישרפו, שמא ימצאו להן אוכלין! אמר להן: כבר בקשו, ולא

מחברת פסחים - פרק א

מצאו! אמרו לו: שמא חוץ לחומה לנו! אמר להם: לדבריתכם, אף תלויות לא ישרפו, שמא יבא אליהו ויטהרם! אמרו לו: כבר מובטח להן לישראל, שאין אליהו בא, לא בערבי שבתות ולא בערבי ימים טובים, מפני הטורח! - אמרו: לא זזו משם עד שקבעו הלכה כרבי אלעזר בן יהודה איש ברתותא, שאמר משום רבי יהושע! - מאי? לאו אפילו לאכול?! אמר **רב פפא** משמיה **דרבא**: לא! לבער!

ואף רבי סבר להא דרב נחמן! דאמר **רבין בר רב אדא**: מעשה באדם אחד, שהפקיד דיסקיא מלאה חמץ אצל יוחנן חקוקאה, ונקבוע עכברים, והיה חמץ מבצבץ ויוצא. ובא לפני רבי. שעה ראשונה, אמר לו: "המתן!"; שניה, אמר לו: "המתן!"; שלישית, אמר לו: "המתן!"; רביעית, אמר לו: "המתן!"; חמישית, אמר לו: "צא, ומוכרה בשוק!" - מאי? לאו לנכרים, כרבי יהודה?!

אמר **רב יוסף**: לא! לישראל, כרבי מאיר! אמר ליה **אביי**: אי לישראל, נישקליה לנפשיה?! אמר חשדא! דתניא: גבאי צדקה שאין להם עניים לחלק, פורטין לאחרים, ואין פורטין לעצמן. גבאי תמחוי, שאין להם עניים לחלק, מוכרין לאחרים, ואין מוכרין לעצמן. משום שנאמר: (במדבר לב) "והייתם נקים מה' ומישראל"

אמר ליה **רב אדא בר מתנה לרב יוסף**: בפירוש אמרת לן: "צא ומוכרן לנכרים!" כרבי יהודה!

אמר **רב יוסף**: כמאן אזלא הא שמעתא דרבי? כרבן שמעון בן גמליאל! דתנן: המפקיד פירות אצל חבירו, אפילו הן אבודין, לא יגע בהן. **רבן שמעון בן גמליאל** אומר: מוכרן בבית דין, מפני השבת אבידה! אמר ליה **אביי**: ולאו איתמר עלה: אמר **רבה בר בר חנה** אמר ר' יוחנן: לא שנו אלא (**יגב**) בכדי חסרונו, אבל יותר מכדי חסרונו, מוכרן בבית דין - וכל שכן הכא, דהא פסידו לגמרי!

ועוד אמר ר' יהודה: שתי חלות של תודה פסולות, מונחות על גב האיציטבא. כל זמן שמונחות, כל העם אוכלין; ניטלה אחת, תולין - לא אוכלין ולא שורפין; ניטלו שתיהן, התחילו כל העם שורפין -- תני תנא קמיה **דרב יהודה**: "על גב האיציטבא" אמר ליה: וכי להצניען הוא צריך?! תני "על גב האיציטבא"

אמר **רחבא** אמר ר' יהודה: הר הבית סטיו כפול היה. תניא נמי הכי: הר הבית סטיו כפול היה. **רבי יהודה** אומר: "איסטוונית" היתה נקראת - סטיו לפנים מסטיו

פסולות -- {אמאי פסולות?!} <אמר **רבי חנינא**: מתוך שהיו מרובות, נפסלות בלינה! דתניא: אין מביאין תודה בחג המצות מפני חמץ שבה {פשיטא!} <אמר **רב אדא בר אהבה**: הכא בארבעה עשר עסקינן, וקסבר: אין מביאין קדשים לבית הפסול ~וכולי עלמא בשלשה עשר מייתי להו, ומתוך שהן מרובות, נפסלות בלינה!

<<משום **ר' ינאי** אמרו: כשירות היו, ואלא אמאי קרי להו "פסולות"? >> שלא נשחט עליהן הזבח! {ונשחוט?!} <שאבד הזבח! {ונייתי זבח אחר ונשחוט?!} <דאמר "זו תודה וזו לחמה", וכדרבה! דאמר **רבה**: אבד הלחם, מביא לחם אחר - אבדה תודה, אין מביא תודה אחרת - מאי טעמא? לחם גלל תודה, ואין תודה גלל לחם! {וניפרקינהו ונפקינהו לחולין?!}

|<אלא לעולם שנשחט עליהן הזבח, ונשפך הדם - וכמאן? כרבי! דאמר **רבי**: שני דברים המתירין, מעלין זה בלא זה - דתניא: כבשי עצרת, אין מקדשין את הלחם אלא בשחיטה. כיצד? שחטן לשמן, וזרק דמן לשמן - קידש הלחם; שחטן שלא לשמן, וזרק דמן שלא לשמן - לא קידש הלחם; שחטן לשמן וזרק דמן שלא לשמן - לחם קדוש ואינו קדוש, דברי **רבי ר' אלעזר בר' שמעון** אומר: לעולם אינו קדוש הלחם עד שישחוט לשמן ויזרוק דמן לשמן!

<<אפילו תימא **ר' אלעזר ברבי שמעון**! הכא במאי עסקינן? כגון שנתקבל הדם בכוס ונשפך - ור' אלעזר ברבי שמעון סבר ליה כאבוה, דאמר: כל העומד לזרוק, כזרוק דמי!

תנא: משום **רבי אלעזר** אמרו: כשירות היו. כל זמן שמונחות, כל העם אוכלין; ניטלה אחת מהן, תולין - לא אוכלין ולא שורפינן; ניטלו שתיהן, התחילו כולן שורפינן

תניא: **אבא שאול** אומר: (**יד,א**) שתי פרות היו חורשות בהר המשחה. כל זמן ששתיהן חורשות, כל העם אוכלין; ניטלת אחת מהן, תולין - לא אוכלין ולא שורפינן; ניטלו שתיהן, התחילו כל העם שורפינן

משנה: **רבי חנינא סגן הכהנים** אומר: מימיהם של כהנים, לא נמנעו מלשרוף את הבשר שנטמא בוולד הטומאה עם הבשר שנטמא באב הטומאה, אף על פי שמוסיפין טומאה על טומאתו.

הוסיף ר' עקיבא ואמר: מימיהם של כהנים לא נמנעו מלהדליק את השמן שנפסל בטבול יום בנר שנטמא בטמא מת, אף על פי שמוסיפין טומאה על טומאתו. אמר רבי מאיר: מדבריהם למדנו ששורפין תרומה טהורה עם הטמאה בפסח. אמר ר' יוסי: אינה היא המדה. ומודים ר' אליעזר ורבי יהושע ששורפין זו לעצמה וזו לעצמה. על מה נחלקו? על התלויה ועל הטמאה! שר' אליעזר אומר: תשרף זו לעצמה וזו לעצמה, ור' יהושע אומר: שתיהן כאחת

גמרא: {מכדי בשר שנטמא בוולד הטומאה, מאי הוי? שני! כי שריף ליה בהדי בשר שנטמא באב הטומאה, מאי הוי? שני! שני ושני הוא! - מאי מוסיף לו טומאה על טומאתו איכא?! אמר רב יהודה: הכא בוולד וולד עסקינן, דהוי ליה שלישי, וקסבר: שלישי מותר לעשותו שני!

{והא אין אוכל מטמא אוכל! דתניא: יכול יהא אוכל מטמא אוכל? תלמוד לומר: (ויקרא יא) "וכי יתן מים על זרע ונפל מנבלתם עליו טמא הוא" - הוא טמא, ואין עושה כיוצא בו טמא! ~הניחא לאבוי, דאמר: לא שנו אלא בחולין, אבל בתרומה וקדשים, עושה כיוצא בו; ולרב אדא בר אהבה משמיה דרבא נמי, דאמר: לא שנו אלא חולין ותרומה, אבל בקדשים, עושה כיוצא בהן - שפיר - אלא לרבינא משמיה דרבא, דאמר: מקרא מלא דיבר הכתוב - לא שנה חולין, לא שנה תרומה, לא שנה קדשים - אינו עושה כיוצא בו - מאי איכא למימר?! אהכא במאי עסקינן? דאיכא משקין בהדי בשר, דקא מיטמא מחמת משקין! {אי הכי, האי "עם הבשר שנטמא באב הטומאה", "עם הבשר ומשקין" מיבעי ליה?! |אלא נהי דאין אוכל מטמא אוכל מדאורייתא, מדרבנן, מיהו, מטמא!

הוסיף ר' עקיבא: מימיהן של כהנים לא נמנעו מלהדליק את השמן שנפסל בטבול יום בנר שנטמא בטמא מת, אף על פי שמוסיפין טומאה על טומאתו -- {מכדי שמן שנפסל בטבול יום, מאי הוי? שלישי! וכי מדליק ליה בנר שנטמא בטמא מת, מאי הוי? שני! מאי קמשמע לך? שלישי מותר לעשותו שני?! היינו הך! אמר רב יהודה: הכא בנר של מתכת עסקינן, דרחמנא אמר: (יד, ב) (במדבר יט) "בחלל חרב" - חרב הרי הוא כחלל - והויא ליה אב הטומאה - וקסבר: שלישי מותר לעשותו ראשון! {ומאי דוחקיה דרב יהודה לאוקמיה בנר של מתכת? נוקמיה בנר

מחברת פסחים - פרק א

של חרס! ומאי הוסיף? דאילו התם טמא וטמא, ואילו הכא, פסול וטמא?! אמר רבא: מתניתין קשיתיה - מאי איריא דתני "נר שנטמא בטמא מת"? ניתני: "שנטמא בשרץ"! | אלא: איזהו דבר שחלוקה טומאתו בין טומאת מת לשרץ? הוי אומר: זה מתכת!

אמר **רבא**: שמע מינה: קסבר ר' עקיבא טומאת משקין לטמא אחרים דאורייתא - דאי סלקא דעתך דרבנן, מכדי האי נר, מאי קא מהניא להאי שמן? אי לאיפסולי גופיה, הא פסיל וקאי! {ממאי?! דילמא לטמא אחרים מדרבנן?! אאי מדרבנן, מאי איריא באב הטומאה? אפילו בראשון ושני נמי, תחלה הוי! דתנן: כל הפוסל את התרומה, מטמא משקין להיות תחלה, חוץ מטבול יום! - אלא שמע מינה: דאורייתא היא!

אמר **רבי מאיר**: מדבריהם למדנו ששורפין תרומה טהורה עם הטמאה בפסח. אמר **ר' יוסי**: אינה היא המדה. ומודים **ר' אליעזר** ו**רבי יהושע** ששורפין זו לעצמה וזו לעצמה. על מה נחלקו? על התלויה ועל הטמאה, **שר' אליעזר** אומר: תשרף זו לעצמה וזו לעצמה, ו**ר' יהושע** אומר: שתיהן כאחת -- מדבריהם דמאן? ^ אילימא מדברי ר' חנינא סגן הכהנים - מי דמי?! התם טמא וטמא - הכא טהור וטמא! ^ ואלא מדברי ר' עקיבא - מי דמי?! התם פסול וטמא - הכא טהור וטמא!

אנימא: קסבר רבי מאיר: מתניתין באב הטומאה דאורייתא וולד הטומאה דרבנן, דמדאורייתא טהור מעליא - (**טו,א**) ומאי "מדבריהם"? מדברי ר' חנינא סגן הכהנים!

<<אמר **ריש לקיש** משום **בר קפרא**: מתניתין באב הטומאה דאורייתא וולד הטומאה דאורייתא - ומאי "מדבריהם"? מדברי ר' אליעזר ורבי יהושע!

ג'הי ר' יהושע? ^ אילימא הא רבי יהושע דתנן: חבית של תרומה שנולד לה ספק טומאה - **רבי אליעזר** אומר: אם היתה מונחת במקום התורפה, יניחנה במקום המוצנע, ואם היתה מגולה, יכסנה. **רבי יהושע** אומר: אם היתה מונחת במקום המוצנע, יניחנה במקום התורפה, ואם היתה מכוסה, יגלנה - מי דמי?! התם, גרמא בעלמא - הכא, בידיים!

<אלא הא ר' יהושע, דתנן: חבית של תרומה שנשברה בגת העליונה, ותחתונה חולין טמאין - מודה **ר' אליעזר** ו**רבי יהושע** שאם יכול להציל ממנה רביעית בטהרה, יציל - ואם לאו, ר' **אליעזר** אומר: תרד ותטמא, ואל יטמאנה ביד. **רבי יהושע** אומר:

אף יטמאנה ביד!

{אי הכי, האי "מדבריהם", "מדברין" מיבעי ליה?! אהכי קאמר:
ממחלוקתן של ר' אליעזר ור' יהושע למדנו! ~דיקא נמי דקתני:
מודה ר' אליעזר ור' יהושע - שמע מינה!

וכן אמר ר' נחמן אמר רבה בר אבון: מתניתין באב הטומאה
דאורייתא וולד הטומאה דאורייתא - ומאי "מדבריהם"? מדברי ר'
אליעזר ורבי יהושע!

{איתיביה רבא לרב נחמן: אמר רבי יוסי: אין הנדון דומה לראיה!
שכשהעידו רבותינו, על מה העידו? ^ אם על הבשר שנטמא בוולד
הטומאה, ששורפין אותו עם הבשר שנטמא באב הטומאה - זה
טמא וזה טמא! ^ אם על השמן שנפסל בטבול יום שמדליקין
אותו בנר שנטמא בטמא מת - זה פסול וזה טמא - אף אנו
מודים בתרומה שנטמאת בוולד הטומאה ששורפין אותה עם
התרומה שנטמאת באב הטומאה! - אבל היאך נשרף התלויה עם
הטמאה?! שמא יבא אליהו ויטהרנה?! (טו,ב) - הפיגול והנותר
והטמא - בית שמאי אומרים אין נשרפין כאחת, ובית הלל
אומרים נשרפין כאחת

~ואי סלקא דעתך ר' מאיר מדברי רבי יהושע קאמר, אמאי
מהדר ליה ר' יוסי מדר' חנינא סגן הכהנים?!

אמר ליה רב נחמן: רבי יוסי, לאו אדעתיה! דהוא סבר ר' מאיר
מדרבי חנינא סגן הכהנים קאמר ליה, ואמר ליה: אנא, מדר'
יהושע קאמינא! ואמר ליה: ואפילו לרבי יהושע נמי, אינה היא
המדה! דהא מודה ר' אליעזר ורבי יהושע ששורף זו בפני עצמה
וזו בפני עצמה!

{ואמאי אינה היא המדה?! מדה ומדה היא?! אשאני התם, דאיכא
הפסד חולין!

{מתקיף לה רבי³ ירמיה: מתניתין נמי, איכא הפסד דעצים?!
אמר ליה ההוא סבא: להפסד מרובה חששו - להפסד מועט לא
חששו!

אמר ר' אסי אמר ר' יוחנן: מחלוקת בשש - אבל בשבע, דברי
הכל שורפין. אמר ליה רבי זירא לר' אסי: נימא: קסבר רבי יוחנן:
מתניתין באב הטומאה דאורייתא וולד הטומאה דרבנן - ומאי
"מדבריהם"? מדברי רבי חנינא סגן הכהנים! אמר ליה: אין!

3 לפננו: "רב ירמיה"

מחברת פסחים - פרק א

איתמר נמי: אמר **רבי יוחנן**: מתניתין באב הטומאה דאורייתא וולד הטומאה דרבנן. ומאי "מדבריהם"? מדברי רבי חנינא סגן הכהנים! ומחלוקת בשש - אבל בשבע, דברי הכל שורפין

^ לימא מסייע ליה: הפיגול והנותר והטמא - **בית שמאי** אומרים: אין נשרפין כאחת, **ובית הלל** אומרים: נשרפין כאחת אשאני התם, דאית להו טומאה מדרבנן, דתנן: הפיגול והנותר, מטמאין את הידים!

^ לימא מסייע ליה: הפת שעטיפשה, ונפסלה מלאכול לאדם, והכלב יכול לאכלה - מטמאה טומאת אוכלין בכביצה, ונשרפת עם הטמאה בפסח אשאני התם, דעפרא בעלמא הוא!

{אי הכי, מאי "מודה"?! אהכי קאמר ליה ר' יוסי לר' מאיר: אפילו לר' יהושע, דמיקל - כי מיקל, בתלויה וטמאה, אבל בטהורה וטמאה, לא!

{אי הכי, אמאי אינה היא המדה?! מדה ומדה היא?! |אמר ר' **ירמיה**: הכא בבשר שנטמא במשקין שנטמאו מחמת שרץ. ואזדא ר' מאיר לטעמיה ורבי יוסי לטעמיה - ר' מאיר לטעמיה, דאמר: טומאת משקין לטמא אחרים דרבנן; ור' יוסי לטעמיה, דאמר: טומאת משקין לטמא אחרים דאורייתא. דתניא: **(טז, א)** ספק משקין ליטמא, טמא; לטמא אחרים, טהור, דברי ר' מאיר. וכן היה **רבי אלעזר** אומר כדבריו. **רבי יהודה** אומר: לכל טמא. **רבי יוסי ור' שמעון** אומרים: לאוכלין טמאין, לכלים טהורין

{וסבר רבי אלעזר משקין אית להו טומאה בעולם?! והתניא: ר' **אלעזר** אומר: אין טומאה למשקין כל עיקר! תדע, שהרי העיד **יוסף בן יעזר איש צרידה** על איל קמצא דכן, ועל משקין בית מטבחיא דכן - הניחא **לשמואל**, דאמר: דכן מלטמא טומאת אחרים, אבל טומאת עצמן, יש להן - שפיר - אלא **לרב**, דאמר: דכן ממש - מאי איכא למימר?! אמר ר' **נחמן בר יצחק**: אחדא! זוהא "כדבריו" קאמר, דנפישוי?! {ועוד: והא "וכן" קתני?! - קשיא!

גופא: **רב** אמר: דכן ממש, **ושמואל** אמר: דכן מלטמא טומאת

4 לפננו "אלעזר". ויש הרבה כ"י ודפוסים קדמונים שגורסים "ר' אלעזר" וגם הרבה שגורסים "ר' אלעזר", ועל כן אי אפשר להכריע על פיהם. וגם ממה שנמצא בר"ח וברש"י לפננו אי אפשר להכריע, שכשם שאפשר שנפל טעות בגרסת הגמרא עצמו, כן אפשר שנפל טעות בגרסת הר"ח וכן כל ספר וכל פירוש. אבל אנו סומכים כאן על דברי רש"י שכתב שהגרסה "אלעזר", ובזה מן בסתם אינו טעות, מכיון שזה עצם מאמרו. ולכן מה שמצינו להלן ברש"י "אלעזר", נראה שהוא טעות. ועל כן גרסנו "אלעזר" בכל הסוגיה, כדברי רש"י

5 יש גורסים: "יוסי", אבל ר"ח גורס: "יוסף" כמו שלפננו

מחברת פסחים - פרק א

אחרים - אבל טומאת עצמן, יש להן -- **רב** אמר: דכן ממש - קסבר: טומאת משקין דרבנן, וכי גזרו רבנן, במשקין דעלמא - ובמשקין בית מטבחיא, לא גזור; ו**שמואל** אמר: דכן מלמא טומאת אחרים - אבל טומאת עצמן יש להן - קסבר: טומאת משקין עצמן דאורייתא - לטמא אחרים, דרבנן. וכי גזור רבנן, במשקין דעלמא - במשקין בית מטבחיא, לא גזור. וכי לא גזור רבנן, לטמויי אחרים - אבל טומאת עצמן, יש להן

{אמר ליה **רב הונא בר חנינא** לבריה: כי עיילת לקמיה **דרב פפא**, רמי ליה: מי אמר שמואל דכן מלמא טומאת אחרים, אבל טומאת עצמן יש להן?! קרי כאן: (ויקרא ז) "והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל"?! <אמר **רב שישא בריה דרב אידי**: מידי דהוה ארביעי בקדש! >מתקיף לה **רב אשי**: רביעי בקדש לא איקרי "טמא" - האי איקרי "טמא"! - קשיא!

{תא שמע: (ויקרא יא) "וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא" אמאי "יטמא"? >הכשיר! <הכשיר מרישא דקרא שמעת ליה "מכל האוכל אשר יאכל אשר יבוא עליו מים יטמא"! >? <חד בתלושין וחד במחוברין! >~וצריכי! דאי אשמעינן בתלושין - משום דאחשבינהו - אבל מחוברין, אימא לא; ואי תנא מחוברין - משום דקיימי בדוכתייהו, חשיבי - אבל תלושין, אימא לא - צריכי! >תא שמע: (ויקרא יא) "אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור"! >? אמאי "יהיה טהור"? > מטומאתו!

{ותלושין, מי מכשירין?! והאמר **ר' יוסי בר' חנינא**: משקין בית מטבחיא, לא דיין שהן דכן, אלא שאין מכשירין?! >אתירגמא על דם! >דאמר **ר' חייא בר אבא** אמר **ר' יוחנן**: מנין לדם קדשים שאינו מכשיר? >שנאמר: (דברים יב) "על הארץ תשפכנו כמים" - דם שנשפך כמים מכשיר - (**טז,ב**) דם שאינו נשפך כמים, אינו מכשיר! >מתקיף לה **רב שמואל בר אמי**: הרי דם התמצית, דנשפך כמים, ואינו מכשיר?! >אמר ליה **ר' זירא**: הנח לדם התמצית, דאפילו בחולין נמי, לא מכשיר! >קבלה מיניה **רב שמואל בר אמי**, דאמר רחמנא: (דברים יב) "רק חזק לבלתי אכול הדם, כי הדם הוא הנפש" - דם שהנפש יוצאה בו קרוי דם - דם שאין הנפש יוצאה בו, אינו קרוי דם

{תא שמע: דם שנטמא וזרקו - בשוגג הורצה, במזיד לא הורצה?! >אמדרבנן, ודלא כר' יוסי בן יועזר איש צרידה!

{תא שמע: על מה הציץ מרצה? על הדם ועל הבשר ועל החלב שנטמא, בין בשוגג בין במזיד, בין באונס בין ברצון, בין ביחיד

מחברת פסחים - פרק א

בין בצבור?! <מדרבנן, ודלא כר' יוסי בן יועזר איש צרידה!
{תא שמע: (שמות כח) "ונשא אהרן את עון הקדשים" - וכי איזה
עון הוא נושא? ^ אס עון פיגול - הרי כבר נאמר: (ויקרא יט) "לא
ירצה"! ^ אס עון נותר - הרי כבר נאמר: (ויקרא ז) "לא יחשב"! -
הא אינו נושא אלא עון טומאה, שהותרה מכללה בציבור! ~מאי?
לאו טומאת דס?! <אמר **רב פפא**: לא! טומאת קמצים!
{תא שמע: (חגי ב) "הן ישא איש בשר קדש בכנף בגדו ונגע בכנפו
אל הלחם ואל הנזיד ואל היין ואל שמן ואל כל מאכל היקדש
ויענו הכהנים ויאמרו לא" - (**יז,א**) ואמר **רב**: אישתבש כהני?
אמידי הוא טעמא אלא לרב - רב, "משקי בית מטבחיא" תני, אבל
משקי בי מדבחיא, מטמא!

גופא: **רב** אמר: אישתבש כהני. ו**שמואל** אמר: לא אישתבש כהני
-- **רב** אמר: אישתבש כהני - רביעי בקדש בעא מינייהו, ואמרו
ליה טהור; ו**שמואל** אמר: לא אישתבש כהני - חמישי בקדש בעא
מינייהו, ואמרו ליה טהור {בשלמא לרב - היינו דכתיב ארבעה:
"לחם", "ונזיד", "ויין", "ושמן" - אלא לשמואל, חמשה מנא ליה?!
כמי כתיב "ונגע כנפו"? "ונגע בכנפו" כתיב - במה שנגע בכנפו!
{תא שמע: "ויאמר חגי אס יגע טמא נפש בכל אלה היטמא ויענו
הכהנים ויאמרו יטמא" ~ בשלמא לשמואל - מדהכא לא אישתבש,
התם נמי לא אישתבש - אלא לרב, מאי שנא הכא דאישתבש,
ומאי שנא התם דלא אישתבש?! <אמר **רב נחמן** אמר **רבה בר**
אבוה: בקיאיין הן בטומאת מת, ואין בקיאיין הן בטומאת שרץ!
<<**רבינא** אמר: התם רביעי - הכא שלישי!

{תא שמע: "ויען חגי ויאמר כן העם הזה וכן הגוי הזה לפני נאם
ה' וכן כל מעשה ידיהם ואשר יקריבו שם טמא הוא" ~ בשלמא
לרב - היינו דכתיב "טמא" - אלא לשמואל, אמאי טמא?!
איתמוהי קא מתמה! {והא "וכן כל מעשה ידיהם" כתיב?! <אמר
מר זוטרא ואיתימא **רב אשי**: מתוך שקלקלו את מעשיהם, מעלה
עליהם הכתוב כאילו הקריבו בטומאה!

גופא: **רב** תני: משקי בית מטבחיא, ולוי תנא: משקי בי מדבחיא
-- {ללוי - הניחא אי סבירא ליה כשמואל, דאמר דכן מלטמא
טומאת אחרים, אבל טומאת עצמן יש להן - משכחת לה דנגעי
כולהו בראשון - אלא אי סבר ליה כרב, דאמר דכן ממש, היכי

מחברת פסחים - פרק א

משכחת לה?! אעל כרחך כשמואל סבירא ליה!

{ולשמואל - הניחא אי סבר לה כרב, דתני משקי בית מטבחיא, אבל משקי בי מדבחיא, אחריני נמי מיטמאו - רביעי הוא דלא עביד חמישי - הא שלישי, עביד רביעי - אלא אי סבר ליה כלוי, דתני משקי בי מדבחיא, מאי איריא רביעי דלא עביד חמישי?! אפילו שני ושלישי נמי לא עבדי?! אעל כרחיך, כרב סבירא ליה!

תניא כוותיה דרב; תניא כוותיה דלוי -- תניא כוותיה דלוי: הדם והיין והשמן והמים, משקי בי מדבחיא, שנטמאו בפנים והוציאן לחוץ, טהורין - נטמאו בחוץ והכניסן בפנים, טמאין {איני! והאמר **רבי יהושע בן לוי**: משקי בי מדבחיא, לא אמרו דכן אלא במקומן ~ מאי? לאו למעוטי נטמאו בפנים והוציאן לחוץ?! כלא! למעוטי נטמאו בחוץ והכניסן בפנים! זוהא "במקומן" קאמר! אהכי קאמר: לא אמרו דכן אלא שנטמאו במקומן!

תניא כוותיה דרב: הדם והמים, משקי בית מטבחיא, שנטמאו, בין בכלים בין בקרקע, טהורין. (**יז,ב**) **רבי שמעון** אומר: בכלים טמאין, בקרקע טהורין

אמר **ר' פפא**: אפילו למאן דאמר טומאת משקין דאורייתא, משקי בית מטבחיא הלכתא גמירי לה

{אמר ליה **רב הונא בריה דרב נתן לרב פפא**: ואלא הא דאמר ר' אלעזר⁶: אין טומאה למשקין כל עיקר - תדע! שהרי העיד יוסף בן יועזר איש צרידה על משקי בית מטבחיא דכן - ואי הלכתא גמירי לה, מי גמרינן מינה?!

{{אמר ליה **רבינא לרב אשי**: והא ר' שמעון, דאמר טומאת משקין דאורייתא?! דתניא: **ר' יוסי ור' שמעון** אומרים: לכלים טהורין, לאוכלין טמאין ~ והכא קאמר רבי שמעון: בכלים טמאין, בקרקע טהורין - ואי הלכתא היא, מה לי בכלים, מה לי בקרקע?! - קשיא!

אמר **רב פפא**: הא דאמרת בקרקע טהורין, לא שנו אלא מים - אבל דם, לא. ומים נמי לא אמרן אלא דהוי רביעית, דחזי להטביל ביה מחטין וצינורות - אבל לא הוי רביעית, טמאין!

אמר מר: **רבי יהודה** אומר: לכל טמא -- {למימרא דסבר רבי יהודה טומאת משקין לטמא טומאת כלים דאורייתא?! והתנן: כל הכלים שיש להן אחורים ותוך, כגון הכרים והכסתות והשקין והמרצופין - נטמא תוכו, נטמא גבו⁸ - נטמא גבו, לא נטמא תוכו. אמר **רבי יהודה**: במה דברים אמורים? שנטמאו מחמת משקין - אבל נטמאו מחמת שרץ, נטמא תוכו, נטמא גבו - נטמא גבו, נטמא תוכו ~ ואי סלקא דעתך טומאת משקין לטמא כלים דאורייתא, מה לי נטמא מחמת משקין, מה לי נטמא מחמת שרץ?!

<אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: חזר בו ר' יהודה!

<<**רבנא** אמר: לעולם לא הדר - הא במשקין הבאין מחמת ידים, הא במשקין הבאין מחמת שרץ! {אי הכי, אדתני "במה דברים אמורים? שנטמאו מחמת משקין", ליפלו וליתני בדידה: "במה דברים אמורים? במשקין הבאין מחמת ידים - אבל במשקין הבאין מחמת שרץ, נטמא תוכו, נטמא גבו - נטמא גבו, נטמא תוכו!"? - אלא, מחוורתא כדשנין מעיקרא: חזר בו רבי יהודה!

איבעיא להו: מכלים הוא דהדר ביה, אבל באוכלין כרבי יוסי ורבי שמעון סבירא ליה? או דילמא לגמרי הדר ביה כרבי מאיר?

{אמר **רב נחמן בר יצחק**: תא שמע: פרה ששתתה מי חטאת, בשרה טמא. **רבי יהודה** אומר: (**יחא**) בטלו במעיה - ואי סלקא דעתך מכלים הוא דהדר ביה, אבל באוכלין כר' יוסי ור' שמעון סבירא ליה, אמאי בטלו במעיה לגמרי?! נהי דטומאה חמורה לא מטמאו, טומאה קלה, מיהא, ניטמאו?! אמאי "בטלו במעיה"? נמי בטלו מטומאה חמורה - אבל טומאה קלה, מטמאו! {מכלל דתנא קמא סבר טומאה חמורה נמי מטמאו - הא "בשרה טמא" קתני?! כולה ר' יהודה היא, וחסורי מיחסרא, והכי קתני: פרה ששתתה מי חטאת, בשרה טמא. במה דברים אמורים? טומאה קלה! - אבל טומאה חמורה, לא! **שרבי יהודה** אומר: בטלו במעיה!

<<**רבי אשי** אמר: לעולם בטלו במעיה לגמרי, משום דהוה ליה משקה סרוח!

7 כד לפננו, אבל גרסת כ"י: "דתניא", שאין זו משנה אלא ברייתא. שבמשנה (כלים כה:א) לא גרס אלא: "כל הכלים יש להם אחוריים ותוך כגון הכרים והכסתות והשקין והמרצפין דברי ר' יהודה. רבי מאיר אומר כל שיש לו תוברוא יש לו אחורים ותוך וכל שאין לו תוברות אין לו אחורים ותוך", ולא גרס שם "נטמא תוכו וכו' "

8 כד לפננו, אבל בכ"י: "לא נטמא גבו", וזו גרסת הראשונים, ועיקר

ר' יוסי ורבי שמעון אומרים: לאוכלין טמאין, לכלים טהורים --
 אמר רבה בר בר חנה אמר ריש לקיש: רבי יוסי בשיטת ר' עקיבא
 רבו אמרה, דדריש: "יטמא" "יטמא"! דתנן: בו ביום דרש ר'
עקיבא: (ויקרא יא) "וכל כלי חרש אשר יפל מהם אל תוכו כל
 אשר בתוכו יטמא" - אינו אומר "טמא" אלא "יטמא" - יטמא
 אחרים - לימד על ככר שני שעושה שלישי בחולין! ~ והכא היכי
 דריש? "וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא" - יטמא לטמא
 טומאת אוכלין! ~ אתה אומר לטמא טומאת אוכלין, או אינו אלא
 לטמא טומאת משקין?! - אמרת: לא כך היה! #מאי "לא כך
 היה"? אמר **רב פפא**: לא מצינו טומאה שעושה כיוצא בה! #

~**רבינא** אמר: מגופיה דקרא נמי! לא מצית אמרת יטמא לטמא
 טומאת משקין! דאי סלקא דעתך "יטמא" דסיפא לטמא טומאת
 משקין, "יטמא" דרישא נמי לטמא טומאת משקין, ניערבינהו
 וניכתבינהו: "מכל האוכל אשר יאכל אשר יבא עליו מים וכל
 משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא" - תרי "יטמא" למה לי? - אלא
 "יטמא" דרישא לטמא טומאת משקין - "יטמא" דסיפא לטמא
 טומאת אוכלין!

{ואימא: לטמא את הכלים?! אולאו קל וחומר הוא: ומה כלי,
 שמטמא משקה, אין מטמא כלי - משקין הבאין מחמת כלי, אינו
 דין שלא יטמאו את הכלים?! {ואימא: כי לא מטמאו, משקין
 הבאין מחמת כלי - אבל משקין הבאין מחמת שרץ, הכי נמי
 דמטמאו?! <משקין הבאין מחמת שרץ מי כתיבי?! (יחב) - ולאו
 מקל וחומר קאתי: ומה משקין הבאין מחמת כלי, מטמאין -
 משקין הבאין מחמת שרץ, לא כל שכן! - דיו לבא מן הדין להיות
 כנדון!

}; "יטמא" דרישא, היכי דריש? <"מכל האכל אשר יאכל אשר יבא
 עליו מים יטמא" - יטמא לטמא את המשקין {אתה אומר לטמא
 את המשקין, או אינו אלא לטמא את הכלי?! <אמרת: קל וחומר:
 ומה משקה, שמטמא אוכל, אינו מטמא כלי - אוכל, שאין מטמא
 אוכל, אינו דין שלא יטמא כלי?! - הא מה אני מקיים "יטמא"? -
 לטמא את המשקין, שהן עלולין לקבל טומאה!

{מאי איריא משקין משום דעלולין לקבל טומאה?! תיפוק ליה
 משום דליכא מידי אחרינא?! <הכי קאמר: וכי תימא: אוכל חמור,
 דמטמא משקין, ניטמיייה לכלי - ההוא חומרא דמשקין הוא,
 משום דמשקין עלולין לקבל טומאה! - ומה היא עלילתן?

שמקבלין טומאה שלא בהכשר!

{ "יטמא" - דאין עושה כיוצא בה - מהכא נפקא?! מהתם נפקא: (ויקרא יא) "וכי יותן מים על זרע, ונפל מנבלתם עליו טמא הוא" - הוא טמא, ואין עושה טומאה כיוצא בה?! אחד במשקין הבאין מחמת שרץ, וחד במשקין הבאין מחמת כלי! - וצריכי! דאי אשמועינן במשקין הבאין מחמת כלי, משום דלא חמירי - אבל במשקין הבאין מחמת שרץ, דחמירי, אימא: עושה טומאה כיוצא בה! ולשמעינן משקין הבאין מחמת שרץ, וכל שכן משקין הבאין מחמת כלי?! <מילתא דאתיא בקל וחומר, טרח וכתב לה קרא!

{ אמר ליה **רבינא לרב אשי**: והא אמר **רבא**: לא ר' יוסי סבר כר' עקיבא, ולא ר' עקיבא סבר כר' יוסי?! <אמר ליה: רבי יוסי בשיטת ר' עקיבא רבו אמרה, וליה לא סבירא ליה!

{ אמר ליה **רב אשי לרב כהנא**: בשלמא ר' יוסי לא סבר לה כר' עקיבא, דתניא: אמר ר' **יוסי**: מניין לרביעי בקודש שהוא פסול? ודין הוא: ומה מחוסר כפורים, שמותר בתרומה, פסול בקודש - שלישי, שפסול בתרומה, אינו דין שיעשה רביעי בקודש! - ולמדנו שלישי בקודש מן התורה, ורביעי מקל וחומר - שלישי מן התורה, דכתיב: (ויקרא ז) "והבשר אשר יגע (**יט,א**) בכל טמא לא יאכל" - מי לא עסקינן דנגע⁹ בשני¹⁰? רביעי מקל וחומר, כדאמרינן. ואי סלקא דעתך סבר כר' עקיבא, ניתני נמי רביעי בתרומה וחמישי בקודש?! ~אלא ר' עקיבא לא סבר כר' יוסי, מנלן? <אמר ליה: דלא לישתמיט תנא, וליתני רביעי בתרומה וחמישי בקודש, ונימא: ר' עקיבא היא!

{ ואנן אהכי ניקום ונסמוך?! <נפק **רב אשי**, ואי תימא **רב כהנא**, דק ואשכח הא דתנן: הכלי מצרף את מה שבתוכו לקודש, אבל לא לתרומה. והרביעי בקודש פסול, והשלישי בתרומה ~ואמר **רבי חייא בר אבא** אמר ר' **יוחנן**: מעדותו של ר' עקיבא נשנית משנה זו, דתנן¹¹: הוסיף ר' **עקיבא**: הסולת, והקטורת, והלבונה, והגחלים - שאם נגע טבול יום במקצתן, פסל את כולן - רביעי אין, חמישי לא! שלישי אין, רביעי לא! #אלמא קסבר צירוף דרבנן! ופליגא **דרבי חנין** דאמר צירוף דאורייתא, שנאמר: (במדבר ז) "כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת" - הכתוב עשה כל מה שבכף אחת! #

9 גרסת רש"י: "בכל טמא" מי לא משמע נמי דאי נגע בשני

10 בכ"י נוסף: "וכאמר רחמנא "לא יאכל"

11 לפננו: "דתניא", ומשנה זו במסכת עדיות, אבל הלימוד הוא על פי שמובאה בגמרא במסכת חגיגה כג: על המשנה דלעיל של "הרביעי בקודש וכו'

תנן התם: ¹² על מחט שנמצאת בבשר, שהסכין והידים טהורות, והבשר טמא - נמצאת בפרש, הכל טהור. אמר **רבי עקיבא**: זכינו שאין טומאת ידים במקדש (**יט, ב**) {ונימא שאין טומאת ידים וכלים במקדש?!} אמר **רב יהודה** אמר **רב**, ואיתימא: **ר' יוסי בר' חנינא**: ידים קודם גזירת כלים נשנו! {אמר **רבא**: והא תרוייהו בו ביום גזרו! דתנן: הספר, והידים, והטבול יום, והאוכלין, והכלים, שנטמאו במשקין?!} | אלא אמר **רבא**: הנח לטומאת סכין, דאפילו בחולין נמי לא מטמא! - האי סכין, דנגע במאי? - אילימא דנגע בבשר - הא אין אוכל מטמא כלי! - ואלא דנגע במחט - והא אין כלי מטמא כלי!

האי מחט, מאי עבידתיה? ^ אי נימא: ספק מחט - והא איתמר: **ר' אלעזר ור' יוסי בר' חנינא** - חד אמר: לא גזרו על ספק הרוקין שבירושלים, וחד אמר: לא גזרו על ספק הכלים שבירושלים! אמר **רב יהודה** אמר **רב**: כגון שאבדה לו מחט טמא מת, והכירה בבשר! << **ר' יוסי ברבי אבין** אמר: כגון שהיתה פרה חסומה ובאה מחוץ לירושלים!

גופא: **ר' אלעזר ור' יוסי בר' חנינא**, חד אמר: לא גזרו על ספק הרוקין שבירושלים, וחד אמר: לא גזרו על ספק הכלים שבירושלים -- {רוקין תנינא, כלים תנינא?!} - רוקין תנינא, דתנן: כל הרוקין הנמצאין בירושלים טהורין, חוץ משל שוק העליון! כלא! צריכא! - אף על גב דאיתחזק זב!

{כלים תנינא, דתנן: כל הכלים הנמצאים בירושלים, דרך ירידה לבית הטבילה, טמאין - הא דעלמא טהורין?!} אולטעמיד, אימא סיפא: דרך עליה, טהורין - הא דעלמא, טמאין! - אלא רישא דוקא, וסיפא לאו דוקא, ולאפוקי גזייתא!

{ולרב, דאמר: כגון שאבדה לו מחט טמא מת והכירה בבשר - כיון דאמר מר: "בחלל חרב" - חרב הרי הוא כחלל - אדם וכלים נמי ליטמא?!} אמר **רב אשי**: זאת אומרת: עזרה, רשות הרבים היא, והוה ליה ספק טומאה ברשות הרבים, וכל ספק טומאה ברשות הרבים, ספיקו טהור!

{הא ברשות היחיד, ספיקו טמא הוא?!} מכדי האי מחט דבר שאין בו דעת לישאל הוא, וכל דבר שאין בו דעת לישאל, בין ברשות הרבים בין ברשות היחיד, ספיקו טהור?!} כמשום דהוי

12 (עדיות ב:ג) המשך עדות ר' חנינא סגן הכהנים שבמשנה ב

מחברת פסחים - פרק א

ספק טומאה הבאה בידי אדם, ואמר **רבי יוחנן**: ספק טומאה הבאה בידי אדם, **(כ,א)** נשאלין עליה! אפילו בכלי המונח על גבי קרקע, כדבר שיש בו דעת לישאל!

והבשר טמא -- הֲהָאֵי בֶשֶׂר, דאיתכשר במאי? ^ אי נימא, דאיתכשר בדם - והא אמר **ר' חייא בר אבא** אמר **ר' יוחנן**: מנין לדם קדשים שאינו מכשיר? שנאמר: (דברים יב) "לא תאכלנו על הארץ תשפכנו כמים" - דם שנשפך כמים מכשיר, ושאינו נשפך כמים, אינו מכשיר!

אוּלַּא דאיתכשר במשקי בית מטבחיא! {והא אמר **ר' יוסי בר' חנינא**: משקי בית מטבחיא, לא דיין שהן דכן, אלא שאין מכשירין!

|אוּלַּא דאיתכשר בחיבת הקודש! {אימור דמהניא ליה חיבת הקודש, לאיפסולי גופיה - למימנא ביה ראשון ושני נמי?! - תיפשוט דבעי **ריש לקיש**: צריד של מנחות, מונין בו ראשון ושני או לא?!

|אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: כגון שהיתה פרה של זבחי שלמים, והעבירה בנהר ושחטה, ועדיין משקה טופח עליה!

נמצאת בפרש, הכל טהור -- {וניהדר פרש וניטמיה לבשר?!
<אמר **רב אדא בר אהבה**: בפרש עבה! <<**רב אשי** אמר: אפילו תימא בפרש רכה - משום דהוי משקה סרוח!

תני תנא קמיה **דרב ששת**: שרץ מטמא את המשקין, ומשקין מטמאין את הכלי, וכלי מטמא את האוכלין, והאוכלין מטמאין את המשקין - ולמדנו שלש טומאות בשרץ! {הני ארבעה הן?! אגוז משקין דרישא! {אדרבה! גוז משקין דסיפא?! <לא אשכחן תנא דאמר משקין מטמאין כלי אלא רבי יהודה, והדר ביה! - וסימניך: נזייתא

תנן התם: שרץ שנמצא בתנור - הפת שבתוכו שניה, מפני שהתנור תחלה {אמר ליה **רב אדא בר אהבה לרבא**: וניחזי להאי תנור כמאן דמלי טומאה דמי, ותיהוי האי פת ראשונה?! <אמר ליה: לא סלקא דעתך! דתניא: הֲיָכֹל יְהוּ כֹל הַכֵּלִים מִטְּמָאִין מֵאוֹיֵר כֹּלִי

חרס? **(כב)** - תלמוד לומר: (ויקרא יא) "כל אשר בתוכו יטמא",
וסמך ליה: "מכל האוכל" - אוכל מטמא מאויר כלי חרס, ואין כל
הכלים מטמאין מאויר כלי חרס!

¹³**רב חסדא** רמי פיסחא אפיסחא, ומשני: {מי אמר ר' יהושע
שתיהן כאחת?! - ורמינהו: אמר ר' יוסי: אין הנדון דומה לראיה -
כשהעידו רבותינו, על מה העידו? אם על הבשר שנטמא בולד
הטומאה, ששורפין אותו עם הבשר שנטמא באב הטומאה - זה
טמא וזה טמא! אם על השמן שנפסל בטבול יום, שמדליקין אותו
בנר שנטמא בטמא מת - זה פסול וזה טמא! - אף אנו מודים
בתרומה שנטמאת בולד הטומאה, ששורפין אותה עם התרומה
שנטמאת באב הטומאה - אבל היאך נשרוף אפילו תלויה עם
הטמאה?! שמא יבא אליהו ויטהרם?!

אומשני: הא ר' שמעון, ואליבא דר' יהושע - הא ר' יוסי, ואליבא
דר' יהושע! דתניא: ארבעה עשר שחל להיות בשבת, מבערין את
הכל מלפני השבת, ושורפין תרומות טמאות תלויות וטהורות,
דברי ר' מאיר. ר' יוסי אומר: טהורה בפני עצמה, ותלויה בפני
עצמה, וטמאה בפני עצמה. אמר ר' שמעון: לא נחלקו ר' אליעזר
ור' יהושע על הטהורה ועל הטמאה, שאין שורפין; על התלויה ועל
הטהורה, ששורפין - על מה נחלקו? על התלויה ועל הטמאה! שר'
אליעזר אומר: תישרף זו בעצמה וזו בעצמה, ור' יהושע אומר:
שתיהן כאחת! {והא מתניתין ר' יוסי היא?! אהכי קאמר ר' יוסי
לר' מאיר: אפילו ר' שמעון ואליבא דר' יהושע, דמיקל - כי מיקל,
בתלויה וטמאה - אבל בטהורה וטמאה, לא!

רבי יוסי בר' חנינא רמי תרומה אפיסחא, ומשני: {מי אמר ר'
יהושע שתיהן כאחת?! - ורמינהו: חבית של תרומה שנולד בה
ספק טומאה - **רבי אליעזר** אומר: אם היתה מונחת במקום
התורפה, יניחנה במקום המוצנע, ואם היתה מגולה, יכסנה. **רבי**
יהושע אומר: אם היתה מונחת במקום המוצנע, יניחנה במקום
התורפה, ואם היתה מכוסה, יגלנה - גרמא אין, בידיים לא?!
אומשני: הא רבי שמעון אליבא דר' יהושע, הא ר' יוסי אליבא דר'
יהושע!

ר' אלעזר רמי תרומה אתרומה, ומשני: {מי אמר ר' יהושע גרמא
אין, בידיים לא?! - ורמינהו: חבית של תרומה שנשברה בגת

13 שייך לדברי המשנה: אמר ר' יוסי: אינה היא המדה. ומודים ר' אליעזר ורבי יהושע ששורפין זו לעצמה
וזו לעצמה. על מה נחלקו? על התלויה ועל הטמאה! שר' אליעזר אומר: תשרף זו לעצמה וזו לעצמה,
ור' יהושע אומר: שתיהן כאחת

העליונה, ותחתיה חולין טמאין - מודה ר' אליעזר ורבי יהושע שאם יכול להציל ממנה רביעית בטהרה, יציל - ואם לאו, ר' אליעזר אומר: תרד ותטמא, ואל יטמאנה ביד. ר' יהושע אומר: יטמאנה ביד?! אומשני: שאני התם, דאיכא הפסד חולין!

{מתקיף לה רבא: מתניתין נמי, איכא הפסד עצים?! אמר ליה אביי: להפסד מרובה חששו - להפסד מועט, לא חששו! - ומנא תימרא דלהפסד מרובה חששו, ולהפסד מועט לא חששו? - דתניא: חבית של שמן תרומה, שנשברה בגת העליונה, ובתחתונה חולין טמאין - מודה ר' אליעזר לר' יהושע שאם יכול להציל ממנה רביעית בטהרה, יציל - ואם לאו, תרד ותטמא, ואל יטמאנה ביד! - מאי שנא שמן, דראוי להדליק - יין נמי, ראוי לזילוף! ~ וכי תימא: זילוף לאו מילתא היא - והאמר שמואל משום ר' חייא: שותין מלוג בסלע, ומזלפין מלוג בשתיים?! <בחדש! >והא ראוי לישנו?! <אתי ביה לידי תקלה! >שמן נמי, אתי ביה לידי תקלה?! <דרמי ליה בכלי מאוס! >יין נמי, רמי ליה בכלי מאוס?! <לזילוף קא בעי ליה - בכלי מאוס רמי ליה! >

ותקלה עצמה, תנאי היא, דתניא: חבית של יין של תרומה שנטמאת - בית שמאי אומרים: תשפך חבל, ובית הלל אומרים: תעשה זילוף. אמר רבי ישמעאל ברבי יוסי: אני אכריע: בשדה, תשפך חבל - בבית, תעשה זילוף! איכא דאמרי: בחדש, תשפך חבל - בישן, תעשה זילוף! אמרו לו: (כא,א) אין הכרעת שלישית מכרעת!

¹⁴אמר ר' יוסי בר' חנינא: מחלוקת שנפלה לפחות ממאה סאה חולין טמאין - אבל נפלה למאה חולין טמאין, דברי הכל: תרד ותטמא, ואל יטמאנה ביד!

תניא נמי הכי: חבית שנשברה בגת העליונה, ותחתיה מאה חולין טמאין - מודה רבי אליעזר לרבי יהושע שאם יכול להציל ממנה רביעית בטהרה, יציל - ואם לאו, תרד ותטמא, ואל יטמאנה ביד

{האי "מודה רבי אליעזר לרבי יהושע", "מודה רבי יהושע לר' אליעזר" מיבעי ליה?! <אמר רבא: איפוך! ><רב הונא בריה דרב יהושע אמר: לעולם לא תיפוך! - הכא במאי עסקינן? בכלי שתוכו טהור וגבו טמא - מהו דתימא? ניגזור דילמא נגע גבו בתרומה - קמשמע לן! >

14 קאי אמחלוקת ר' אליעזר ור' יהושע לעיל בחבית של יין שנשברה